

Využití pohádek pro rozvoj předmatematického vzdělávání v mateřské škole

Jana Jančová

Bakalářská práce
2018

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana Jančová**

Osobní číslo: **H140526**

Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**

Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Využití pohádek pro rozvoj předmatematického vzdělávání v mateřské škole**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše z oblasti teoretických přístupů k rozvoji předmatematického vzdělávání v mateřské škole.

Vymezení teoretických východisek zaměřených na obsahové ukotvení pojmu předmatematického vzdělávání.

Příprava a realizace projektu, který tvoří pohádky doplněné úkoly zaměřené na rozvoj předmatematických představ dětí.

Evaluace projektu ve vybrané mateřské škole.

Zpracování závěrů a doporučení pro praxi mateřských škol.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CARRUTHERS, Elizabeth a Maulfry WORTHINGTON. Children's mathematics: making marks, making meaning. Second edition. Los Angeles: SAGE, 2006, xix, 260. ISBN 978-1-4129-2283-8.

HEJNÝ, Milan a František KUŘINA. Dítě, škola a matematika: konstruktivistické přístupy k vyučování. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009, 232 s. Pedagogická praxe. ISBN 978-80-7367-397-0.

KASLOVÁ, Michaela. Předmatematické činnosti v předškolním vzdělávání. Praha: Raabe, c2010, 206 s. ISBN 978-80-86307-96-1.

KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. Teorie a praxe projektové výuky. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 160 s. ISBN 80-210-4142-0.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. Vývojová psychologie. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, 368 s. ISBN 80-247-1284-9.

POLÁK, Josef. Didaktika matematiky: jak učit matematiku zajímavě a užitečně. Plzeň: Fraus, 2014, 431 s. ISBN 978-80-7238-449-5.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Marie Pavelková
Ústav školní pedagogiky

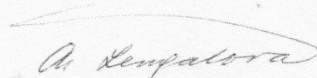
Datum zadání bakalářské práce:

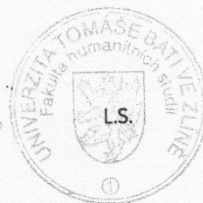
11. října 2017

Termín odevzdání bakalářské práce:

27. dubna 2018

Ve Zlíně dne 11. října 2017

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

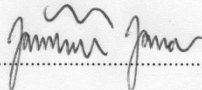
Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 14.12.2017

.....

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

²⁾ Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Záměrem této bakalářské práce je připravit, realizovat a evaluovat projekt pohádek pro rozvoj předmatematického vzdělávání v mateřské škole. Bakalářská práce má teoreticko-aplikační charakter. V teoretické části jsou specifikovány poznatky o předškolním dítěti, předmatematickém vzdělávání v mateřské škole a postavení pohádky v životě dítěte. Tvoří ji tři kapitoly a podkapitoly.

Aplikační část práce spočívá v přípravě, realizaci a evaluaci projektu. Prezentuje využití pohádek, které jsou doplněny aktivitami zaměřenými na rozvoj předmatematického vzdělávání. V závislosti na realizaci tohoto dokumentu je součástí evaluace a následné doporučení pro učitele v další praxi.

Klíčová slova: pohádka, předmatematické vzdělávání

ABSTRACT

The aim of this bachelor thesis is to prepare, implement and evaluate the project of fairy tales for the development of pre-mathematical education in kindergarten. The bachelor thesis has a theoretical-application character. In the theoretical part are specified the knowledge about pre-school child, pre-mathematical education in kindergarten and the position of fairy tale in the life of the child. It consists of three chapters and subchapters.

The application part of the thesis consists in the preparation, implementation and evaluation of the project. It presents the use of fairy tales, supplemented by activities aimed at the development of pre-mathematical education. Depending on the implementation of this document, it is part of the evaluation and subsequent recommendations for teachers in further practice.

Keywords:

fairy tale, pre-mathematical education

Ráda bych touto cestou velmi poděkovala vedoucí mé bakalářské práce paní Mgr. Marii Pavelkové, za odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi při tvorbě práce předala. Za vstřícnost, ochotu, čas a trpělivost.

Dále bych chtěla poděkovat paní ředitelce a kolegyním, které mi vždy vyšly vstříc, během mých pracovních povinností.

Největší poděkování patří mé nejbližší rodině, která mne při mém studiu pomáhala, podporovala a důvěřovala.

Motto:

Chcete-li, aby byly Vaše děti chytré, čtete jim pohádky. Chcete – li, aby byly ještě chytřejší, čtete jim více pohádek.“

Albert Einstein

Poděkování, motto a čestné prohlášení, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická, nahraná do IS/STAG jsou totožné ve znění:

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 PŘEDŠKOLNÍ VĚK DÍTĚTE	13
1.1 CHARAKTERISTIKA PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU DÍTĚTE	13
1.2 MATEŘSKÁ ŠKOLA JAKO SOUČÁST ŽIVOTA PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE.....	15
2 POHÁDKA	17
2.1 CHARAKTERISTIKA POHÁDKY A TYPY POHÁDEK	17
2.2 VÝZNAM POHÁDEK PRO DÍTĚ V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU	19
3 PŘEDMATEMATICKÉ VZDĚLÁVÁNÍ	20
3.1 PŘEDMATEMATICKÉ VZDĚLÁVÁNÍ V SOULADU S RVP	20
3.2 PŘEDMATEMATICKÉ ČINNOSTI	21
3.2.1 Porovnávání.....	21
3.2.2 Řazení.....	23
3.2.3 Přiřazování	23
3.2.4 Zobrazení.....	23
3.2.5 Třídění	24
3.2.6 Uvažování a usuzování.....	25
3.2.7 Práce s číslem	26
3.2.8 Prvky pravděpodobnosti.....	27
3.2.9 Práce s otázkou a odpovědí	27
3.2.10 Orientace v prostoru	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	29
4 PROJEKT POHÁDEK PRO ROZVOJ PŘEDMATEMATICKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ	30
4.1 CÍLE APLIKACE.....	30
4.2 CHARAKTERISTIKA MATEŘSKÉ ŠKOLY	30
4.3 CHARAKTERISTIKA DĚTÍ.....	31
4.3.1 Pohádka O červené Karkulce	31
4.3.2 Pohádka O Budulínkovi	36
4.3.3 Pohádka O boudě budce.....	40
4.3.4 Pohádka O řepě	44
4.3.5 Pohádka Chaloupka pod sněhem.....	48
4.3.6 Ukončení projektu	54
5 EVALUACE	56
5.1 VLASTNÍ REFLEXE	56
5.2 HODNOCENÍ PANÍ UČITELKY	57
5.3 HODNOCENÍ DĚTÍ.....	58
5.4 SROVNÁNÍ VLASTNÍ REFLEXE A HODNOCENÍ PANÍ UČITELKY.....	59
6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI	60

ZÁVĚR	61
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	62
SEZNAM OBRÁZKŮ	64
SEZNAM TABULEK.....	65
SEZNAM PŘÍLOH.....	66

ÚVOD

Bakalářská práce vznikla na fakultě Humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Tématem mé bakalářské práce je Využití pohádek pro rozvoj předmatematického vzdělávání v mateřské škole. Jedná se o aplikační typ práce. Téma mne zaujalo, protože motivace v předškolním vzdělávání je velice důležitá. Podle mého názoru se učitelé mateřských škol soustředí v předmatematickém vzdělávání pouze na znalost geometrických tvarů, číselné řady do deseti, které jsou hlavním předmětem diagnostiky předškolního dítěte. Přesto předmatematické činnosti představují širokou škálu možností k dalšímu rozvoji jedince. Pohádky jednoznačně patří a jsou neodmyslitelnou a nejpřirozenější součástí dítěte a dětského světa, přišlo mi velmi nápadité využít je v mateřské škole trochu netradičně s předmatematickými činnostmi. V mateřské škole pracuji jako učitelka již osm let, ze své praxe vím, že práce s pohádkou děti velice baví. Bohužel spousta učitelek četbu pohádky řadí pouze a jen před odpoledním odpočinkem a je velká škoda, že s ní nepracují dál, mnohem atraktivněji, významněji.

Co se týká struktury práce, je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Cílem teoretické části je vymezit základní a klíčové pojmy týkající se mého projektu. Tato část je rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole popisují a obecně charakterizují předškolní věk, hru jako nezbytnou součást tohoto období a prostředí mateřské školy, jako instituci, kde dítě tráví většinu času svého dne. Snažím se přiblížit nejdůležitější fáze této vývojové etapy. V druhé kapitole se věnuji pohádkám, jejich vzniku, dělení a významu pro dítě. Ve třetí kapitole se podrobně zaměřuji na teoretické vymezení a definice předmatematického vzdělávání a podrobně popisují předmatematické činnosti v mateřské škole.

Cílem praktické části je příprava a realizace projektu „Pohádek pro rozvoj předmatematického vzdělávání“. Projekt zrealizují v mateřské škole, ve které pracuji. Mateřskou školu a podmínky mateřské školy pro realizaci mého projektu v úvodu praktické části stručně popíši. Jedná se o třídu heterogenní, proto činnosti jsou plánovány tak, aby se mohly na realizaci podílet všechny děti různého věku. K evaluaci projektu mi přispěly názory učitelky, která byla u realizace přítomna. Ty mi pomohly posoudit, které úkoly děti zajímaly více, které méně, které činnosti dělají dětem problémy, které naopak zvládají velmi dobře. Zároveň mi pomohly sledovat věkové odlišnosti a zvláštnosti. Soustředěnost a práci schopnost dětí.

Na závěr jsem vypracovala doporučení pro učitelky a pro další praxi v mateřských školách. Pevně doufám, že tato práce bude pro mnoho učitelů inspirací.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PŘEDŠKOLNÍ VĚK DÍTĚTE

1.1 Charakteristika předškolního věku dítěte

Předškolní věk dítěte je období od tří do šesti, sedmi let. Konec této fáze je určen především sociálním mezníkem, tím je nástup do školy. Často mívá individuálně rozlišnou časovou lokalizaci. Toto období můžeme nazývat jako fázi přípravy na život, bývá také označováno věkem mateřské školy nebo věkem otázek. Dítě se učí prosadit, spolupracovat, přizpůsobit se, zvládnout a potvrdit svoje kvality. Pomocí představ a fantazie poznává nejbližší svět a snaží se pochopit jeho pravidla. Zpracování informací není regulováno logikou a v myšlení přetrvává egocentrismus, který Průcha, Walterová a Mareš (2013) definují jako pohled na svět, v němž u jedince převládá soustředění na sebe samého. U dětí v tomto věku dochází k celkovému zrání organismu a centrální nervové soustavy. To se projevuje změnou reaktivity, emoční stability a zvýšené odolnosti (Vágnerová, 2012). Podle autorů Langmaiera a Krejčířové můžeme v širokém slova smyslu označit toto období již od narození po nástup do školy. Toto široké pojetí má svůj význam při plánování výchovných a sociálních opatření před nástupem do školy. Přesto je velmi důležité všimnout si patřičných rozdílů a vývojových zvláštností do tří let (Langmeier, Krejčířová, 2006).

Tato vývojová etapa bývá označována za nejšťastnější období člověka. Dítě je samostatné, nemá trvalé povinnosti, je s ním již možné komunikovat pomocí řeči. Důležitost tohoto období pro utváření osobnosti zdůrazňoval již Sigmund Freud ve svém falickém stadiu vývoje. Erikson jej označoval jako období iniciativy, protože nejdůležitější potřebou dítěte je sebeprosazování a aktivita (Zacharová, Šimíčková – Čížková, 2011).

V předškolním období se utvářejí základy pro stabilitu a správné fungování každého jedince, které jsou podle potřeby v dalších životních etapách doplňovány. To platí pro základy osobnosti ve všech jeho oblastech – tělesné, duševní i seberealizační. Bohužel vývoj může být ohrožen různými traumaty, bloky, deprivací nebo strádáním. Samotné dítě bývá také zneklidňováno svými vnitřními dispozicemi např. studem. To se u jedince pak projevuje citovou nestabilitou. Dítě je v tomto věku otevřeno lidem, dospělým i vrstevníkům, důvěřuje svým rodičům, učitelům, kamarádům. Dosahuje určité vyrovnanosti a rozumnosti (Kotátková, 2014).

Předškolní věk se stává senzitivním obdobím, kdy dítě vystupuje z prostředí rodiny do prostředí pro něj neznámé, místa s novými lidmi. První roky života strávilo v láskyplné péči

rodičů, kde získalo pocit jistoty, důvěry, lásky. Věděli, že je má někdo rád, že se mohou na někoho spolehnout, že je tu vždy někdo, kdo je připraven jim pomoci. Zároveň získalo pocit sebejistoty samostatnosti, které mu napomáhají vkročit do této životní etapy. Další rozvoj jedince je závislý právě na tom, jak bude schopno řešit vztahy se širším okolím (Matějček, 1985).

Jedním z nejdůležitějších prostředků, který pomáhá dítěti proniknout do barevného světa a má pro něj rozhodující význam je hra, která se své nezastupitelné místo i v oblasti předmatematické výchovy. Dítě jejím prostřednictvím prožívá radost, učí se, přijímá pravidla, vyhledává kamarády, zdokonaluje se jeho tělesný rozvoj. Hrou vyjadřuje svůj postoj ke světu, pomáhá mu vyrovnat se s realitou. Je to hlavní prostředek výchovy a vzdělávání (Vágnerová, 2012). Podle Šikulové a Rytířové hra často funguje jako socializační prostředek, který pomáhá dítěti s průnikem do společnosti. Dítě přijímá role, setkává se problémy, výzvy nebo překážkami. Dítě při hře zapojuje svou fantazii, intelekt, schopnosti a dovednosti. Hra dítěti nabízí celé spektrum situací, které souvisí s přípravou na život. Přivádí děti k lepšímu poznání sebe sama. Co se týká jejího významu ve výchově a vzdělávání, má již v historii má svou dlouholetou tradici. Nalezneme ji v dílech J. A. Komenského, J. V. Svobody nebo M. Montessori (Šikulová, Rytířová, 2006).

„Pomocí hry může dítě cvičit nejrůznější schopnosti od koncentrace pozornosti, rozvoje jemné motoriky, přes paměť a tvořivost až k sociálním dovednostem. Rozšiřuje své zkušenosti, získává množství prožitků, obohacuje své smysly, pomáhá mu aktivně odpočívat a regenerovat psychické síly. Hra je zkrátka, od lidského života neodmyslitelná“ (Šikulová, Rytířová, 2006, str.20).

Hra dítě těší, díky ní poznává a zkouší si různé role. Každý pedagog by si měl uvědomit její důležitost. Čas pro volnou, spontánní hru dětí je nezbytný. Pokud dítě ztratí možnost vlastní hry ještě před nástupem do školy, často ztrácí radost z učení a zároveň přichází o důvěru ve své vnitřní zdroje. Dítě se učí při hře samo a my se podle toho musíme zařídit. Hra pro nás může být pozorovacím vodítkem, podle kterých můžeme zjistit různé skutečnosti a následně jej reflektovat. Na jednotlivých stádiích volné hry předškolního věku lze pozorovat Bloomovy cílové kategorie vzdělávacích procesů. Dítě je nositelem, iniciátorem, realizátorem i evaluátorem. „Dětská hra je stejně opravdová, pro děti zásadní a významně přínosná činnost, jako je pracovní klání dospělých“ (Kořátková, 2005).

Děti v předškolním věku postupně začínají toužit po partnerovi. Tyto vztahy jsou však velmi krátkodobé a dynamické. Často se nemusí shodnout na tématu, záměru nebo postupu. Navzdory tomu se učí naslouchat druhému, přemýšlet o jeho nápadech, zpřesňují svoje vyjadřování a případně dojí ke shodě.

1.2 Mateřská škola jako součást života předškolního dítěte

Důležitou součástí dítěte v předškolním věku je návštěva vzdělávacích institucí. Podle Vágnerové mateřská škola představuje důležitý přechod mezi soukromím rodiny a institucí školy a přikládá mu veliký socializační význam (Vágnerová, 2012). Předmatematické vzdělávání má v mateřské škole svůj obsah i cíle, které jsou obsaženy v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání. Funguje však jako systém a je nutné uvažovat o ní v kontextu ostatních složek.

V posledních letech nastal obrat tohoto nepříznivého vývoje a o mateřské školy je obrovský zájem. (Průcha, Kořátková, 2013, str. 110,111). Podle novely školského zákona byla navíc zavedena povinná předškolní výchova pro děti, které dovršily věku 5 let. Povinné předškolní vzdělávání má formu pravidelné denní docházky, souvislých čtyř hodin. Obsah vzdělávání, metody, komunikace a přístup k dítěti v mateřské škole procházejí v dnešní době změnami, které po zkušenostech ze zahraničí ukazují, že jsou srovnatelné. Uvědomujeme si, že v mateřské škole pokládáme základy celoživotnímu vzdělávání, morálním postojům a budováním pozitivních vztahů (Svobodová a kol., 2010).

„Mateřská škola je dnes institucí, na kterou se nepohlíží už jen jako na místo mateřské péče o dítě. Z různých důvodů jí přisuzuje značná vážnost a nezastupitelná úloha v životě dítěte. Mateřská škola se stává prostorem, který vytváří možnosti na přípravu dítěte pro život“ (Wiegerová, 2015, str. 10). Ve své publikaci autorka otevřeně hovoří o postavení mateřských škol v české a slovenské republice. Podle ní se náhled na mateřskou školu mění, především tlakem odborné veřejnosti. Prostředí mateřských škol je velmi atraktivní, protože předškolní věk je významný stupeň počátečního vzdělávání, především v školní připravenosti dětí, ale také v osobní pohodě, budoucí zaměstnanosti a sociální integraci (Wiegerová, 2015, str. 10-11).

Většina dětí začíná navštěvovat mateřskou školu od tří let, rodina by měla dát dítěti určitý základ, na kterém pak učitelé staví. Dítě se začíná učit žít a spolupracovat s vrstevníky, začleňovat se do kolektivu a respektovat pravidla, přizpůsobit se režimu. Ve školce tráví

většinu času. Školka je místem, kde nemá dítě po ruce maminku a musí se začít spoléhat jen na sebe samo. Je to místo pro postupnou socializaci.

Podle Zdenka Matějčka děti v předškolním věku po společnosti druhých dětí vysloveně touží. Projevují obrovskou radost, když je druhé děti vezmou do hry, když se mohou vytáhnout, když mohou svou kamarádku či kamaráda předvést svým rodičům. Vnímají daleko více jeden druhého než své okolí. Silnou stránkou mateřské školy jsou znalosti a zkušenosti, jak děti naučit správným návykům hygieny, stolování, kresbě či zacházení s pomůckami. Děti mateřskou školu prostě potřebují (Matějček, 2000).

Je nutné uvědomit si, že předmatematická výchova v mateřské škole děti neustále provází a je součástí jejich každodenního působení.

2 POHÁDKA

2.1 Charakteristika pohádky a typy pohádek

Pohádka je literární text, který je založený na vyprávění příběhu, který se ve většině případů odehrává v světě nadpřirozených jevů. Pohádka je umělecké dílo. Již před-školní dítě je schopné ji pochopit a interpretovat. Důležité je, že pohádkový příběh není vázán na podmínky reálného světa. Pohádky a pohádkové příběhy byly původně určeny pro dospělé, ale rychle si našly oblibu hlavně u dětí. Na celém světě ve všech kulturách se dětem vypráví příběhy, v nichž vystupují bytosti či věci nadpřirozené (Černoušek, 1990).

Čeňková hovoří o pohádce jako o literárním textu, který vznikl na základě rozmanité palety dávných vyprávění, vysvětlujících bájně představy lidstva. Hlavním motivem je nenaplněná touha, aby se všichni lidé měli dobře a vítězila vždy pravda nad lží a láska nad nenávistí. Pohádka bývá často obrazem mezilidských vztahů, informuje nás o problémech mezi lidmi a v metaforických přirovnáních ukazuje, jak můžeme tyto problémy řešit (Čeňková, 2006).

K dětem si pohádky našly cestu později, ale mají nesporný psychologický i pedagogický význam pro chlapce i děvčata, bez ohledu na jejich věk. V dnešní době za skutečný věk pohádek považuje období předškolního věku dítěte, protože odpovídají jejich způsobu uvažování a prožívání (Vágnerová, 2005). Setkání dítěte s pohádkovou knihou je velmi důležité. Pomáhá mu především v rozvoji řeči, rozvoji sluchového vnímání, schopnosti verbální komunikace a plynulého projevu (Opravilová, 1984). Nesmíme opomenout také rozvoj a ukotvení morálních hodnot a vzorů chování. Dalším neméně důležitým úkolem pohádek je rozvoj představ a fantazie. Podle Černouška poskytují dítěti pestrý fantazijní život, který by dítě samo nedokázalo objevit. Poslední zvláštností, kterou bezesporu každá pohádka má je získání jistoty šťastným koncem.

Jako všechno na světě, tak i pohádka má svůj původ. Až do dnešní doby prošla mnoha změnami. Pohádky se vždy odvíjeli od problémů a témat dané doby. V prvobytně pospolné společnosti, se zaměřovaly na hrdiny při lovu. Ve středověku pojednávali o princích a princeznách, králích a královnách. V dnešní době vypráví o mluvících hračkách nebo, robotech.

Z pohledu literatury dělíme pohádky na tři základní typy. Pohádku lidovou, můžeme se setkat také s názvem folklórní, literární a pohádku autorskou. Lidové pohádky jsou vý-

sledkem ústní lidové slovesnosti. Díky tomu lidová pohádka prošla řadou změn. Autoři lidových pohádek nejsou známi, ale dochovaly se díky sběratelům, jako byla Božena Němcová nebo Karel Jaromír Erben. Podle různých internetových zdrojů je jedinou dochovanou českou autorskou pohádkou Pohádka O dvanácti měsíčkách. Pro sběratele a spisovatele vznikaly zásady, podle kterých se společnost řídila a pohádky tvořila. Nejčastějšími šířiteli pohádek byli muzikanti, kejklíři, potulní vyprávěči a opravdoví pohádkáři, kteří se jejich tvorbě plně věnovali (Richter, 2004).

Literární pohádky jsou adaptacemi zaznamenaných folklorních textů odkud také pochází jejich označení pohádky adaptovaná či klasická.

V autorských pohádkách uplatňují autoři vlastní individualitu, ale dodržují postupy a kompozici typickou pro pohádku, jako literární žánr. Autorská pohádka měla v 19. století převážně moralistickou funkci. Ve 20. století se bohužel nevyhnula politickému tlaku a začala ztrácet svůj význam a hlubší kontext. V 60. letech přišlo do pohádkového světa něco nového, originálního a humorného. Jednalo se o pohádku nonsensovou, autorů Miloše Macourka, Ludvíka Aškenazyho nebo Aloise Mikulky. Později se začaly objevovat pohádkové příběhy s dětskými hrdiny, které byly také ovlivněny socialistickou společností. Mezi nejúspěšnější můžeme zařadit pohádky od Bohumila Říhy (Vařejková, 1998).

Dělení pohádek má široké spektrum. Bývají také rozlišovány z hlediska druhových typů, které popisují. Jsou to především kouzelné pohádky obsahující kouzelné atributy. Pohádky démonické popisují o nadpřirozených bytostech jako je vodník, hejkal, čert. Dále jsou to pohádky mytologické, kde vystupují především bytosti z národních pověstí a mýtů. Pohádky antropomorfizující s hrdiny ze zvířecí říše. Pohádky didaktické neboli výchovné. Pohádky realistické nebo fantazijní (Šmahelová, 1989).

Pohádky můžeme členit také podle toho, jakým způsobem je prezentujeme, protože způsoby prezentace mohou mít na dítě odlišný vliv. Jedná se o vyprávění, čtení, dramatizaci nebo televizní ztvárnění.

Vývoj pohádek je stále nezadržitelný. Pohádky jsou přizpůsobené moderním trendům společnosti, tak aby zaujaly děti i v budoucích generacích. Čtení a práce s pohádkou je pro děti stále obrovským přínosem pro jeho další rozvoj.

2.2 Význam pohádek pro dítě v předškolním věku

Pohádka má vliv na rozvoj a výchovu osobnosti jedince. Prostřednictvím pohádky dítě poznává svět a dostává se do jiného prostředí (Molická, 2007). Ukazují dětem, že každé řešení mají svůj čas, pomáhají dětem překonávat strach (Horáková, Suchochlebová, 2009). Pohádka má veliký význam pro děti všech dob, dívky i chlapce, bez ohledu na jejich věk. Nemůžeme vědět, které pohádka je pro dítě v jeho věku ta nejvhodnější, protože jen samotné dítě ví, jaké pocity v jeho mysli vyvolává (Bettelheim, 2000).

Předškolní věk dítěte považujeme za skutečný věk pohádek, protože toto vývojové období odpovídá typickému způsobu uvažování a prožívání dětí. Děti pohádkový svět, který má pevný řád, považují za bezpečný, velmi často se ztotožňují s kladnými hrdiny (Vágnerová, 2010). Kontrasty dobra a zla napomáhají dětem snadno porozumět mravním hodnotám, seznamují se základními pravidly lidského soužití a trestního kodexu. Předkládají optimistický náhled na svět, vede dítě k důvěře, přináší poselství, že boj proti krutým životním nesnázím je součástí lidského života (Černoušek, 1990).

Pohádky hrají významnou úlohu ve vývoji řeči, myšlení, fantazie a uměleckého cítění. Staly se synonymem pro radost, pohodu i štěstí. Dítě děj prožívá, s fantastickým zaměřením myšlení o bytostech hovoří. Věří v čarodějnice, čerty, kouzelníky, vodníky nebo víly.

Při poslouchání si děti rozšiřují slovní zásobu, zdokonalují se ve výslovnosti hlásek a artikulaci slov. Dokážou si příběhy dotvářet pomocí vlastní představivosti, rozvíjí své poznávání o lidech a jejich práci nebo o přírodě.

Děti svět pohádky milují a velice ochotně se s ním ztotožní. Dětství a pohádka k sobě neodmyslitelně patří. Pro učitele je vynikající pohádka výchovný prostředek a dá se využít ke každodenní činnosti.

3 PŘEDMATEMATICKÉ VZDĚLÁVÁNÍ

3.1 Předmatematické vzdělávání v souladu s RVP

Předmatematické vzdělávání v předškolním věku slouží jako prostředek pro rozvoj myšlení, paměti a vyjadřování vztahů mezi objekty. Rozvíjí u dětí prelogické uvažování, tvořivost, motoriku, prostorové vnímání nebo vnímání času. Aby si děti osvojily jednotlivé předmatematické poznatky a do budoucna vytvořily pozitivní vztah k matematice, je důležité předávat jim informace hravou, zábavnou a motivující formou. (Bednářová, Šmardová, 2007)

Jedním ze zásadních a závazných dokumentů pojednávajících o předškolním vzdělávání na celostátní úrovni je Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV). Ten určuje požadavky, podmínky, pravidla pro institucionální vzdělávání dětí. (Průcha a Košťátková, 2013). Oblast předmatematického vzdělávání je obsažena ve všech pěti oblastech dítěte, ale v největší míře v oblasti „Dítě a jeho psychika“, kde se autoři zmiňují o časových, základních číselných a matematických pojmech. (RVP PV, 2016)

Cílem výchovy a vzdělávání je připravit dítě pro život. Hovoříme o všestranném rozvoji osobnosti. V poslední době v souvislosti s Rámcovým vzdělávacím programem (2016) se akcentují klíčové kompetence. Při interpretaci tohoto pojmu používáme termíny, jako jsou způsobilost, schopnost, dovednost, vědomost, postoj. (Molnár, 2007) Podle Danuše Nezvalové každá složka učiva dnes tvoří složitou strukturu s ostatními složkami, proto se mluví o kompetencích. Do všestranného rozvoje předškolního dítěte patří neodmyslitelně aktivity, které jedince rozvíjí v oblasti matematiky. Předmatematická výchova je součástí tohoto dokumentu a je nutné potřebné kompetence rozvíjet.

Podle Kaslové dítě musí během předškolní docházky zvládnout:

- ✓ vytvářet představy o tvarech, polohách, počtu na základě poslechu a dále jej uchovávat, umět si je vybavit
- ✓ komunikovat své představy pohybem, graficky, slovem
- ✓ u dějů vnímat souvislost i následnost, prostor, ve kterém se děj odehrává
- ✓ rozlišovat mezi důležitým a nepodstatným
- ✓ registrovat závislosti a pravidelnosti u pozorovaného nebo popsaného

- ✓ chápat přirozené číslo ve všech jeho rolích
- ✓ rozumět otázkám
- ✓ odpovídat na vybrané otázky
- ✓ respektovat při aktivitách zadané podmínky
- ✓ rozumět vybraným vztahům mezi objekty
- ✓ zvládat metody řešení přiřazování, porovnávání, třídění, uvažování, usuzování

Matematické představy stejně jako jiné schopnosti a dovednosti se vyvíjí postupně. Důležitou roli zde hraje individuální vývoj, rodina, rodinné prostředí, škola, připravenost učitele nebo zdravotní stav dítěte. (Otevřelová, 2016)

Rozvoj matematických představ je úzce spjatý s dalšími funkcemi. Oslabení hrubé i jemné motoriky dítěte komplikuje manipulaci s předměty, což může negativně ovlivnit poznávání okolního prostředí. V souhře s motorikou se rozvíjí prostorové vnímání i vnímání času. Stejně tak je důležité zrakové a sluchové vnímání, svoji roli zde hrají také rozumové předpoklady. Předčíselné představy jsou na ostatních funkcích závislé (Otevřelová, 2016).

3.2 Předmatematické činnosti

Příprava na předmatematické vzdělávání v mateřské škole nespočívá v usilovném zapamatování si různých odborných termínů, ale učí děti především soustředit se, práci dokončit, přemýšlet o ní, vrátit se k ní z jiného úhlu pohledu, obměňovat ji. Současně by se z aktivit neměla vytrácet radost. (Kaslová, 2010)

3.2.1 Porovnávání

„Porovnávání (komparace) je proces, který nastupuje tehdy, je-li dítě schopno vnímat, případně vybavit si dva objekty. Pokud nelze oba objekty pozorovat současně (např. pro jejich velikost, vzdálenost) a pozorovatel je zkoumá postupně, může je porovnat jen tehdy, nezapomene-li při pozorování druhého na první.“ (Kaslová, 2010)

Porovnávání je nezbytnou potřebou každého jedince a je součástí každého dne. Již malé děti porovnávají sladkosti podle chuti nebo hračky podle velikosti. Porovnávání má svá vývojová stadia. Ve třech letech začíná dítě s porovnáváním velikosti a množství. Do čtyř let věku porovnává pojmy plný – prázdný, nízký – vysoký, úzký- široký. Po pátém roce by dítě mělo zvládnout porovnat množství o jeden méně nebo více.

Podle Kalové v předškolním věku můžeme porovnávat:

- Objekty trojrozměrné, které můžeme uchopit, ohmatat si je (věci, zvířata)
- Objekty dvojrozměrné, které si můžeme ukázat, dotknout se jich
- Zvuky (řeč, hudba, podupy, potlesky)

Porovnávání je součástí procesů identifikace, rozhodování, hodnocení, výběru a řešení matematických úloh. Dělíme ho na další kategorie:

1. Přirozené

„Porovnávání přirozené je proces, který není zpravidla nutné zvlášť iniciovat. Volíme jednu ze dvou možností.“ (Kaslová, 2010) V mateřské škole ho využíváme při aktivitách, kde dítě hledá stejné dvojice (pexeso, domino.)

2. Základní

„Porovnávání základní je procesem, který spojujeme s volbou jednoho ze tří možných vztahů.“ (Kaslová, 2010) Vyskytuje se při činnostech, při kterých dítě porovnává velikost, délku, šířku. Důležitou roli zde hraje slovo „než“. Martin je menší než Zuzanka.

3. základní – redukované

Porovnávání základní redukované není iniciováno výzvou „Porovnej“, ale eliminuj již v zadání jednu ze tří možností. Možnost shody, stejnosti, rovnosti. Redukované

porovnávání nabízí přímou volbu pouze mezi dvěma protiklady. (Kaslová, 2010)
Příkladem práce s dětmi jsou otázky typu: Jsou moje kalhoty delší než tvoje?

4. porovnávání rozdílem

Porovnávání rozdílem je proces opět hledající vztah mezi dvěma objekty, ve většině školních případů je odvozen od základního pozorování redukovaného, kde nás zajímá vyjádření velikosti rozdílu. (Kaslová, 2010) V mateřské škole můžeme využít například při porovnávání výšky kamarádů. O kolik je Martin menší než Zuzanka. O velikost pastelky.

5. porovnávání podílem

Porovnávání podílem se opírá o dotaz „Kolikrát je, než.“ (Kaslová, 2010). V mateřské škole se objevují aktivity, které se tomuto porovnávání blíží, vhodnější je pro děti na základní škole.

Aktivity možného porovnávání v mateřské škole:

Dítě v mateřské škole může porovnávat na základě několika možných variant, různých aktivit. Jedná se o ohmatání předmětů (velikost kostek), použitím pomocného materiálu (obrázků), porovnávání zvuků, vzdáleností nebo rychlostí (rychlost autíček).

3.2.2 Řazení

Řazení závisí na kvalitním pozorování a následně porovnávání. V mateřské škole řadíme věci podle velikosti. Prvky řadíme od nejmenšího po největší, podle stupně málo, méně, nejméně, malý, menší, nejmenší. Můžeme zde zařadit pochopení pořadových číslovek a aktivity s nimi spojené. Stoupni si první, poslední, za Marušku, před Josífka. (Otevřelová, 2016)

Aktivity možného řazení v mateřské škole:

V mateřské škole s dětmi řadíme dle velikosti od nejmenšího po největší a naopak. Řadit mohou děti členy rodiny, kostky, geometrické tvary, stromy nebo hračky. Stejně tak se mohou řadit do řady za kamaráda před kamarádku. První poslední.

3.2.3 Přiřazování

„Přiřazování je proces, který z nabídky objektů vytváří n-tice nebo uspořádané n-tice podle předem zadaných požadavků, kritérií, vztahů. Nabídkou rozumíme skupiny objektů, z nichž vybíráme do n-tice pokaždé předmět na první místo, objekt na druhé místo. Podle čeho n-tice sestavujeme a jak výběr probíhá, záleží na formulaci zadání.“ (Kaslová, 2010)

Aktivity možného přiřazování v mateřské škole:

V předškolním vzdělávání se můžeme setkat s přiřazováním dvojic. Ty mohou být vytvořeny ze stejnorodých objektů (auto – auto, rukavice – rukavice) nebo z nestejnorodých objektů (dítě – značka v mateřské škole, sedadlo v kině, slovo – obrázek). U obou typů přiřazování lze objekty vnímat zrakem, sluchem, hmatem. Vznikají tedy na základě, vjem – vjem, představa – představa nebo vjem – představa.

3.2.4 Zobrazení

Zobrazení je druh přiřazování a v matematice hraje velký význam. Při zkoumání všech vytvořených dvojic nenajdeme dvě dvojice se stejným objektem, ale může se ve více dvo-

jičích vyskytnout stejný objekt. Jedná se o speciální případ binární relace (vyjadřuje vztah prvků jedné množiny k prvkům množiny druhé).

Zobrazení prosté je proces, na jehož výstupu máme samé dvojice. To znamená, že nenajdeme dvě dvojice se stejným objektem. Pokud je prvek správně přiřazen, vyskytuje se jen v jedné dvojici.

Aktivity možného zobrazení v mateřské škole:

Mezi aktivity přiřazování a následného zobrazení, které můžeme zařadit do prostředí mateřské školy je pohybová hra Všechno lítá, co peří má, kde vzniká dvojice (slovo – pohyb). Dále se může jednat o přiřazování barevných pentliček k stejně barevným kloboukům. Jednou z aktivit může být společenská hra pexeso. Dále můžeme zobrazovat hrníčky k podšálkům v kuchyňce, dítě věc v mysli přiřadí a úkonem zobrazí.

3.2.5 Třídění

„Třídění je proces, který vede k rozkladu daného souboru na třídy. Rozklad nastane teprve tehdy, zavedeme-li v daném souboru takový vztah, který proces třídění spustí. Na třídění můžeme pohlížet jako na metodu řešení, jako na nástroj podílející se na pojmotvorném procesu, jako na nástroj proti záplavě informací.“ (Kaslová, 2010)

V mateřské škole je rozklad na dvě nebo tři třídy běžné. Třídíme podle velikosti, hledáme dvě stejně velké věci, osoby. V předškolním vzdělávání je nejvhodnější používat třídění podle barvy, velikosti, materiálu nebo počtu. Velmi vhodné je zařadit jazykovou vazbu jako, užití tohoto slova v procesu porovnávání a následného třídění posiluje vytváření a zkoumání dvojic.

Třídění dělíme:

1. Třídění spontánní

V tomto případě nejde o proces uvědomělý, dítě si hraje, manipuluje s předměty, vytváří si své hromádky. Vybírá si, co se mu líbí, nelíbí. Dítě nikoho nenapodobuje ani nereaguje na pokyn. Je vhodné na proces třídění děti upozornit, pochválit je, povídat si s ním.

2. Nápodoba třídění

Jde o proces, kdy nás dítě napodobuje, aniž by si plně uvědomovalo, o co jde. Dítě nás kopíruje a zároveň si ukládá do paměti, co kam dává. Může se jednat o banální

úklidové práce, třídění přborů, talířů. Zde můžeme dítě rozvíjet opakováním společných úkolů, popisováním jednotlivých kroků.

3. Třídění vědomé

V tomto případě, dítě jasně ví, co a proč dělá. V mateřské škole je důležité, jakým způsobem je úkol zadán, dítě mu musí rozumět.

4. Třídění úplné

Jedná se o proces, kdy nejdříve vymezíme soubor, poté zavedeme vztah, postupně zkoumáme dvojice, přiřadíme objekty a dokončíme proces třídění uvědoměním si, do které třídy objekty patří.

5. Třídění průběžné

Průběžně třídíme tehdy, zdali opakujeme třídění v rámci jedné hry či aktivity. Soubor se sice mění, ale kritérium zůstává zachováno. Příkladem je hra na honěnou.

Aktivity možného třídění v mateřské škole:

Těchto možností je veliká spousta. Třidit můžeme houby v lese např. hříbečky, muchomůrky, bedle. Nebo můžeme třidit lesní plody. Ze společenských her Černý Petr, Kvarteto. Podle barvy třídíme i figurky ve hře Člověče, nezlob se, Kloboučku hop aj. Třídíme se při hrách na chlapce a dívky.

3.2.6 Uvažování a usuzování

„Pod pojmem uvažování budeme chápat mentální proces, v němž se zpracovávají informace, možnosti, které jedinec hodnotí, podle vlastních či zadaných kritérií. Spojujeme význam s významem slova vážít. Uvažováním můžeme provádět výběr či vyloučení některých informací, můžeme hodnotit i vztahy mezi informacemi. Podmínkou uvažování je, že si jednotlivé možnosti uvědomujeme a že víme, podle kterých kritérií možnosti posuzujeme.“
(Kaslová, 2010)

Uvažování významně uplatňováno ve veliké řadě dětských her. Děti uvažují při řízených aktivitách, ale dokonce i při své spontánní hře. Proces uvažování je velmi úzce spjat s procesem usuzování a často pracuje se spojkou „nebo“.

„Usuzování je proces vyššího řádu, ze známých informací a logických vazeb mezi nimi dospějeme k informaci nové. Vycházíme z hodnocení pravdivosti jednotlivých informací.

Usuzování je vázáno na jazyk, na práci se souvětím, spojkami, s negací výroků.“ (Kaslová, 2010)

Děti usuzování neučíme, získává jej nápodobou, pozorováním, posloucháním, podnětnosti prostředí a především komunikací. Děti se s usuzováním setkávají při hrách s pravidly, sudoku nebo kvartetu. Usuzování se ve velké míře objevuje také v pohádkách, protože si dítě vytváří své představy. Toto samozřejmě neplatí při sledování pohádek, ale pouze při čtení.

Aktivity možného uvažování, usuzování v mateřské škole:

Zde bych zmínila hru sudoku o čtyřech polích na čtyři čtverce. Do nevyplněných polí nabídneme znaky nebo obrázky, dítě se tak soustředí na usuzování, kde chybí, jaký obrázek. Další úlohou může být vytvoření třech skupin hraček, dopravních prostředků a zvířat. V každé je jeden objekt špatně, dítě má usoudit, co a proč tam nepatří.

3.2.7 Práce s číslem

„Slovo číslo má řadu významů. V komunikaci Mateřské školy v souvislosti s přípravou na školu se tím zpravidla chápe přirozené číslo ve významu kvantity a jazykově vyjádřené základními číslovkami.“

Podle Bednářové by dítě před zahájením školní docházky mělo zvládat počty do šesti, vzešupně i sestupně číselnou řadu. Nejde však o mechanicky naučené vyjmenování, ale o porozumění pojmu číslo, bez viditelné a hmatatelné opory. (Bednářová, 2011)

Existují mnohé směry, jakým dítě naučit a porozumět hodnotě čísla. Mě zaujal přístup Marie Montessori, která jej nejprve spojovala se systémem latí od jedné do deseti. Každá lat' byla obarvená o délce 1dm, pruhovaně, červenou a modrou barvou. Dítě si měřilo v různých situacích, kolem sebe. Cestu k číslu tak volila přes zavedení míry. Dalším nástrojem byly korálkové modely čísla, taktéž do deseti. (Čapek, 2015)

Aktivity možné práce s číslem v mateřské škole:

Zde můžeme zařadit aktivity s hrací kostkou. Poskládání obrázků z několika tvarů. Přeskačování přes švihadlo. Pracovní listy určené k vybarvování podle čísel. Hry s kolíky, stavebnice, dřívka. Společenská hra Člověče, nezlob se. Hra s krabicí, vytáhni z krabice např. tři předměty.

3.2.8 Prvky pravděpodobnosti

V běžné řeči existují výrazy, které v matematice vyjadřujeme přesněji, číslly. Výrazy se používají, aniž bychom něco spočítali. Vyjadřují tak zvanou míru pravděpodobnosti. Odráží skutečnost, že danou situaci vnímáme a hodnotíme. Roli zde hrají emoce, zkušenost, přesnost a úplnost informací.

Výrazy, které vyjadřují situaci JISTĚ ANO:

(určitě, fakt, zaručeně, vždycky, jasan, rozhodně ano, na mou duši ano, všechny)

Výrazy, které vyjadřují situaci MOŽNÁ:

(asi, snad, třeba, někdy, nejspíš, skoro, pravděpodobně, jen aby, možná)

Výrazy, které vyjadřují situaci JISTĚ NE:

(nikdy, v žádném případě, určitě ne, až naprší a uschne, nepřichází v úvahu, ne všechny)

3.2.9 Práce s otázkou a odpovědí

„Otázka je důležitou nejen pro vytvoření slovní úlohy z pouhého příběhu, schopnost formulovat dotaz pro tazatele znamená základ dalšího pochopení, cestu k učení. Mezi pocitem, že něčemu nerozumím, a formulování otázky je rozdíl, je to významný krok k tomu, abychom si uvědomili, že něčemu nerozumíme.“

„Odpověď je společenskou záležitostí, aby dítě chtělo odpovídat, je nutné vytvořit také patřičné klima.“ (Kaslová, 2010)

Aktivity možné práce s otázkou a odpovědí v mateřské škole:

S dětmi předškolního věku můžeme hrát hru „Na detektiva,“ hrajeme si na policisty, najdeme několik dětí. Poté volá maminka a ptá se, jak to dítě vypadá, jestli je to holčička, jaké má vlasy, policista odpovídá. Hra na pravdu. Je pravda že...

3.2.10 Orientace v prostoru

Orientace v prostoru je velmi úzce spjatá s motorikou, řečí i smyslového vnímání. Podle autorek Bednářové a Šmardové si děti osvojují tři základní směry. Směr vertikální vyjadřuje pohyb nahoru, dolů a dítě si ho osvojí jako první. Dalším směrem, který následuje je směr předozadní a poslední je směr horizontální, se kterým souvisí orientace vpravo a vlevo. Důležitým faktorem je, že dítě dokáže tyto pojmy chápat ve vztahu ke svojí osobě.

Kromě těchto třech možných směrů začíná dítě rozlišovat a v komunikaci užívat pro vyjádření prostorových vztahů předložky před, za, mezi, vedle, do, nad, pod (Bednářové, Šmardová, 2010).

Aktivity zaměřené na orientaci v prostoru v mateřské škole:

Jedná se především o pohybové hry nebo sportovní aktivity. Můžeme použít práci s pracovními listy. Umístění předmětů dle pokynů.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 PROJEKT POHÁDEK PRO ROZVOJ PŘEDMATEMATICKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Hlavní částí mé bakalářské práce je návrh, realizace a evaluace projektu pohádek pro rozvoj předmatematického vzdělávání v mateřské škole. V následujících kapitolách bych chtěla představit a popsat práci s pohádkou a předmatematickými činnostmi. Důležitou součástí projektu je utváření a upevňování předmatematických představ, předmatematických dovedností a předmatematického jazyka. Pomocí pohádek by měli získat povědomí o rozměrech (delší, kratší) úzký, široký), velikosti (malá – velká), množství (hodně, málo, nic...), číselné řadě, tvarech, poloze (nad, pod, za, před) a získat základy předmatematického vzdělávání.

Zde předložený projekt obsahuje pět pohádek. V jednotlivých pohádkách jsou rozpracované předmatematické činnosti tak, aby tematicky souvisely s danou pohádkou. Četba každé pohádky je vedena podle metodických listů docentky Petrové, která preferuje zařadit aktivity před, během a po skončení textu. Děti tak lépe vnímají slyšený text, neztrácí pozornost a aktivně se zapojují. Další předmatematické činnosti jsou různorodého charakteru, děti rozvíjí v oblasti kognitivní, afektivní i psychomotorické.

4.1 Cíle aplikace

- Připravit projekt pohádek pro rozvoj předmatematického vzdělávání v prostředí vybrané mateřské školy
- Nabídnout dětem předškolního věku prostřednictvím pohádek předmatematické činnosti, důležité pro rozvoj předmatematického vzdělávání
- Ověřit návrh a zpracovat doporučení pro další praxi

4.2 Charakteristika mateřské školy

Mateřská škola se nachází v chráněné krajinné oblasti Pálavských vrchů a na okraji Novomlýnských nádrží. Příroda je typická krásnými listnatými lesy, bělostnými skalami, jarními mozaikami rozkvetlých stepí a charakteristickou květenou. Na vrcholu se nachází zřícenina hradu Děvín. Pálava leží uprostřed prastaré kulturní krajiny jižní Moravy, která patří k nejdéle osídleným místům českých zemí. Existovala zde pravěká tábořiště lovců mamutů, po nichž zbyly skládky mamutích kostí a pozůstatky ohnišť.

Mateřská škola sídlí v patrové budově z roku 1947. V přízemí se nachází šatna, kuchyně a jídelna. V prvním patře je umístěna třída, lehárna a sociální zařízení. Zároveň zde sídlí Místní lidová knihovna, kterou s dětmi pravidelně využíváme. Třída je vybavena otevřeným nábytkem, který umožňuje dětem volný výběr hraček a hracími koutky. K budově patří menší školní zahrada se zahradním domkem a skleníkem.

4.3 Charakteristika dětí

Ve třídě, ve které probíhala realizace projektu je zapsaných celkem 27 dětí heterogenního věku od dvou do šesti let. Zároveň naši mateřskou školu navštěvuje autistický chlapec ve věku pěti let. Chlapci byl přidělen asistent pedagoga, který ve větší míře vypomáhá i při práci s dětmi dvouletými. Děti, které čeká v letošním roce zápis do první třídy je celkem jedenáct. U tří chlapců byl navržen odklad školní docházky. Dvě děti nedovršily věku tří let. Ostatní děti jsou tři a čtyř leté. Třída působí velice klidným, přátelským dojmem. Děti se znají velice dobře, všichni společně žijí na malé vesnici a potkávají se i mimo prostředí mateřské školy.

V této části bakalářské práce jsou podrobně popsány předmatematické aktivity, jejich cíle, kompetence, kterých by děti měly dosáhnout, organizační formy, metody i pomůcky, které při realizaci byly využívány. Zároveň je zde zpracována pedagogická reflexe a závěrečná evaluace dětí a přihlížejících paní učitelek.

4.3.1 Pohádka O červené Karkulce

Na kraji lesa stáli tři chaloupky. První byla velmi vysoká, druhá menší a ta třetí nejmenší. V tom nejmenším domečku žila milá holčička. A protože nosila červený čepeček, karkulku, říkali ji červená Karkulka.

V chaloupce uprostřed hlubokého lesa bydlela Karkulčina babička, byla už stará, právě dnes slavila své narozeniny. Maminka dala Karkulce do košíčku bábovku s vínem a poslala ji s přáním za babičkou. Než Karkulka odešla, připomínala ji maminka, aby šla pěkně po cestičce a s nikým v lese se nezastavovala.

Karkulka šla, jak slíbila, ale když procházela okolo širokého dubu, napadlo ji, že by mohla natrhat babičce kytičku lučního kvítí. Na mýtince to hrálo barvami, před ní svítily červené vlčí máky, vedle ní bílé kopretiny a za ní se vše žlutilo pampeliškami. V tom na ni vyskočil zprava vlk, kterému svítily v tlamě, čtyři tesáky. Hned se začal vyptávat.

„Karkulko, komupak trháš ta kvítka? A kam pak tak sama jdeš?“ A Karkulka mu odpověděla: „Jdu za babičkou, co má uprostřed lesa chaloupku. Má dnes narozeniny a já ji nesu plnou láhev vína a bábovku.“ Vlk popřál Karkulce šťastnou cestu a zmizel za potůčkem, který tekł před nimi.

Zatímco Karkulka na mýtině trhala květiny, utíkal vlk rychle k babičce. Když doběhl k domečku, který stál mezi dvěma vysokými, štíhlými smrky, zaklepal třikrát na dveře. Babička se ptala, kdo přišel? Když jí vlk oznámil, že je její vnučka Karkulka, s radostí ho pustila dál. Vlk skočil jedním skokem do chalupy a babičku spolkl. Vzal si na sebe její brýle, čepec, vlezl si do postele a luštil matematickou křížovku. Čekal, až přijde Karkulka.

Za chvíli zaťukala na dveře naše Karkulka a vlk ji pozval dál. Karkulka pomalu přistupovala k vlkovi. Jeden krok, druhý, třetí, čtvrtý, pátý a už stála vedle postele. Podala babičce květiny, plnou láhev vína a popřála ji k narozeninám. Ale všimla si, že s babičkou není něco v pořádku. „Babičko, proč máš tak velké uši?“ ptala se Karkulka? Vlk odpověděl: „To abych tě lépe slyšela!“ Babičko, proč máš tak velké oči?“ „To abych tě lépe viděla!“ „A babičko, proč máš tak velké zuby? Ptá se udivená Karkulka a udělá tři kroky nazpátek. „To abych tě mohl lépe sežrat!“ vykřikl vlk, vyskočil a Karkulku sežral. A jak byl najedený, lehl si do postele a tvrdě usnul.

Tou dobou chodil po lese myslivec, věděl, že má babička dnes narozeniny, a tak se rozhodl, že jí půjde taky pozdravit. Když se blížil k chaloupce, něco se mu nezdálo. Z otevřeného okna na pravé straně chaloupky uslyšel hlasité chrápání. Nakoukl dovnitř, a co to nevidí. V posteli, která stála uprostřed místnosti, vidí místo babičky rozvaleného vlka s prázdnou láhví vína. Hrníčky nahoře na polici rámusem jeden přes druhého poskakovaly. Myslivec si rychle domyslel, co se asi stalo. Vešel do domečku, rozpáral vlkovi břicho a babičku s Karkulkou zachránil. Pak spolu všichni běželi pro kamení. Vlkovi do břicha jich naházeli alespoň deset a pak břicho zašili. Čekali, co se bude dít dál.

Netrvalo dlouho a vlk se probudil. Protáhl se a povídá: „To mám, ale žízeň. Budu se muset napít. Pomalu se vyloudil ze dveří a namířil si to ke studni, která byla pár kroků přímo před chalupou. Jenže když se nahnul, aby se mohl z vědra napít, těžké břicho ho převážilo a on skončil na dně studny.

Babička, Karkulka a myslivec se potom společně najedli a napili a moc se radovali, že vše dobře dopadlo (Bezděková, 2008).

Tabulka 1- Didaktický plán pohádky „O červené Karkulce“

Téma:	Březen měsíc knihy		
Podtéma:	Pohádkový čas		
Název pohádky:	Pohádka O červené Karkulce		
Aktivita 1. Seznámení s pohádkou O červené Karkulce			
Věk dětí:	2-6 let (všechny děti)		
Cíle:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Seznámit děti s pohádkou O červené Karkulce. 2. Naučit děti řadit od nejmenšího po největší. 3. Seznámit děti s předmatematickou dovedností krokování. 		
Kompetence:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Děti znají pohádku O červené Karkulce. 2. Děti zvládnou řadit dle daných kritérií. 3. Děti zvládnou orientaci v prostoru. 		
Pedagogické strategie:	Organizační forma:	Metody:	Pomůcky:
	projektové vyučování	vyprávění, popis, práce s knihou	obrazový materiál, kniha
Průběh činnosti: Aktivity jsou zařazeny během četby průběžně, děti tak snáze vnímají text, udrží pozornost.	<p>Děti sedí v kruhu na koberci. Ukážu jim červenou barvu, obrázek studny a vlka. Ptám se, jakou pohádku dnes budu číst? Děti hádají název pohádky. Poté si udělají pohodlí a já vyprávím pohádku. Během textu plní následující úkoly.</p> <p>Aktivita 1. řazení (zařazena po přečtení za prvního odstavce) Popisují dětem činnost, v pohádce jsou tři domečky, každý jinak velký. Zkusíme se postavit od nejmenšího po největší, tak jak domečky v pohádce. První si úkol vyzkouší tyto tři děti.</p> <p>Aktivita 2. orientace v prostoru, krokování (zařazena po přečtení pátého odstavce) Popisují dětem činnost. V pohádce Karkulka, když přicházela k posteli, udělala pět kroků dopředu a tři zpět. Spolu si to také vyzkoušíme. Vyberu libovolné děti, starší děti si již sami počítají, mladším dětem pomáhají.</p>		

Pedagogická reflexe:	Během plnění cílů jsem nemusela řešit žádné nečekané záležitosti. Průběh činností probíhal podle plánu. Při plnění druhého cíle, při aktivitě s krokováním, bych mohla v budoucnu použít lano, s kterým by se aktivity mohla rozšířit o další zajímavé předmatematické dovednosti jako je např. porovnávání délky kroků.		
Aktivita 2. Obrázkové sudoku			
Věk dětí:	5-6 let (starší děti)		
Cíle:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Seznámit děti s pravidly obrázkového sudoku. 2. Rozvíjet u dětí při doplňování obrázkového sudoku předmatematickou dovednost usuzování. 3. Rozvíjet u dětí zájem o nabízené činnosti. 		
Kompetence	<ol style="list-style-type: none"> 1. Děti znají pravidla hry. 2. Děti zvládnou při vyplnění obrázkového sudoku usuzovat. 3. Děti projevují zájem o nabízené činnosti. 		
Pedagogické strategie:	Organizační forma:	Metody:	Pomůcky:
	Projektové vyučování	popis, práce s pracovními listy	herní pole 4 x 4, obrázky z pohádky, lepidlo
Průběh činností:	Při realizaci této aktivity jsem vybírala děti pětileté, vždy po skupince maximálně tří dětí. Ze začátku jsem pracovala s dětmi, které projevily o činnost svůj vlastní zájem. Byly to především děti, které inklinují k řízeným činnostem. Děti dostaly herní pole ve tvaru čtverce, se čtyřmi hracími poli vedle i pod sebou, v celém hracím poli se objevovali čtyři základní obrázky (les, Karkulka, vlk, myslivec). Dítě dostalo za úkol přiřadit do řádku nebo sloupce chybějící obrázek.		
Pedagogická reflexe:	První cíl mohu považovat za splněný, děti pravidlům porozuměly, na všechny jejich otázky jsem dokázala odpovědět. Při této aktivitě jsem si ze začátku nebyla vůbec jistá, zda je pro děti vhodná, zda ji zvládnou. Přesvědčila jsem se, že v tomhle problém nebyl. Tato myšlenka však ovlivnila průběh práce, příště bych mohla dát dětem větší prostor proto, aby problém dokázaly, vyřešit sami.		

Aktivita 3. Karkulka ztratila věčičku, měla barvu barvičku.			
Věk dětí:	2-4 (mladší děti)		
Cíle:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Seznámit děti s pravidly pohybové hry. 2. Rozvíjet u dětí orientaci v prostoru. 3. Prohloubit u dětí znalosti barev. 		
Kompetence:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Děti znají pravidla pohybové hry. 2. Děti se dokážou pohybovat v prostoru třídy. 3. Děti umí poznávat barvy. 		
Pedagogické strategie:	Organizační forma:	Metody:	Pomůcky:
	Projektové vyučování	popis, pohybová hra	barevné kartičky
Průběh činnosti:	<p>Nejdříve s dětmi uděláme kruh, pomocí motivační básničky. Poté se protáhneme, zvedáme ruce, kmitáme pažemi, uděláme tři dřepy a tři výskoky. Pak se posadíme a v kruhu si vysvětlíme pravidla pohybové hry se záchranou.</p> <p>Pravidla hry: Vypravěč říká: „Karkulka ztratila věčičku, měla barvu barvičku zelenou. Děti se pro záchranu musí najít a dotknout se nějakého zelného předmětu v prostoru třídy. Vypravěč chytá dítě, které se nestihlo zachránit. Role se vyměňují.</p>		
Pedagogická reflexe:	<p>Při realizaci této aktivity jsem vhodně zařadila utvoření společného kruhu a protáhnutí. Děti díky tomu měly dostatek času se začít, na činnosti soustředit. Pravidla hry jsem musela vysvětlovat i v průběhu první hry, protože některé děti jen stály a koukaly. Toto přisuzuji dvěma faktorům, buď špatně pochopily pravidla hry, nebo neznaly barvy. Použila jsem tedy i barevné kartičky pro podporu vizuálního vnímání. Při vyřčení barvy jsem ji dětem i na kartičce ukázala.</p>		

4.3.2 Pohádka O Budulínkovi

Byl jednou jeden malý chlapec a ten se jmenoval Budulínek. Žil s babičkou a dědečkem v chaloupce u lesa. Jednoho dne však museli odejít do města na trh. Bylo to poprvé, co měl budulínek zůstat sám, a tak si babička dělala starosti, jestli to chlapec zvládne a nebude plakat.

„Já plakat nebudu, babičko, jen mi navař hodně hrášku, abych neměl hlad,“ povídá Budulínek, protože hrášek měl Budulínek ze všeho nejraději. A tak babička navařila vnoučkovi plnou misku.

„Teď mě, Budulínku dobře poslouchej,“ povídá chlapci dědeček. Dveře za námi zavři na petlici a nikomu neotvírej, dokud nepřijdeme. Brousí tu kolem jedna mazaná liška a kdoví, co ta by ti provedla.“ „Jen se o mě nebojte, já nikam nepůjdu a nikomu otevřu, sliboval Budulínek.“ „Budu si hrát, a když dostanu hlad, tak se najím hrášku, a pak si zase budu hrát a pak se zase najím hrášku.“

Babička objala vnoučka, dědeček zavřel dveře a Budulínek zastrčil petlici. Chvilku se díval z okna, potom si hrál. Když se mu začalo trochu stýskat, pustil se do hrášku. A tu slyší, škráb, škráb na dveře a venku se ozvalo: „Budulínku, dej mi hrášku, povožím tě na ocásku.“

Budulínek se díval z okna a uviděl lišku. „Ty jsi liška, a já ti neotevřu,“ řekl Budulínek. Avšak liška škemrala dál: „Budulínku, dej mi hrášku, povožím tě na ocásku, poběžíme po lavici, zatočím se po světnici.“ „Nesmím ti otevřít. Dědeček mi to přikázal, abych nikomu neotvíral,“ řekl Budulínek.

Ale liška se nenechala odradit a zase spustila: „Jen se neboj, Budulínku, pusť mě dovnitř na chvilinku, můžeme si pohrát spolu na honěnou kolem stolu.“ Lákala liška chlapce, jen aby se k němu vloudila do světnice.

Hrát si na honěnou, to by se panečku Budulínkovi líbilo. A liška tak dlouho lákala, až jí nakonec přece jen otevřel. Tvářila se jako nejhodnější liška ze všech lišek, ale hrášek snědla Budulínkovi do posledního zrnka. „Za to, že si mi dal hrášek, sedni si mi na ocásek,“ řekla liška. Budulínek si sedl a liška začala rejdit po celé světnici. Vyskočila na lavici, běhala kolem stolu a po stole a Budulínek se smál a výskal, jak se mu to líbilo. Lavice se převrátila, židle jedna po druhé popadaly, miska spadla pod stůl a rozbila se. Takhle si Budulínek ještě nikdy nehrál.

Tohle by se babičce jistě nelíbilo, najednou napadlo chlapce, a tak řekl: „To stačí, liško, už si s tebou hrát nechci. Ale liška se jen zasmála, namířila ke dveřím a uháněla i s Budulín-

kem do lesa. Budulínek naříkal, že nechce do lesa, ale liška nedbala a cestou se mu vysmívala. Když dědeček s babičkou přicházeli domů, už z dálky viděli, že není něco v pořádku. Chaloupka měla dokořán otevřené dveře. Babička spráskla obě ruce, když uviděla ve světnici tu spoušť. A Budulínek nikde. „Už to tak bude, náš jediný chlapec někomu otevřel, povzdychl si dědeček.

To byla jistě ta mazaná liška, to ona všechno zpřevracela, rozbila a pak si našeho kloučka odnesla kamsi do lesa,“ bědovala babička. „Neplač, babičko,“ těšil ji dědeček, „však my Budulínka najdeme. Já vím, kde má ta zrzka doupě. Musíme ale na to jít chytře, sama od sebe nám je nevydá. „Honem, dědečku, přemýšlej, jak to uděláme, prosila ho babička. Dědeček se chvíli zamyslel a než babička poklidila poslední věci ve světnici nahoru na polici, přinesl z komory housličky, bubínek, velký pytel a provaz.

„Ty si vezmeš bubínek, já si nechám housličky,“ řekl dědeček a vydali se na cestu. Cestou babičce pověděl, jak to všechno vymyslel. Už z dálky slyšeli, jak klouček naříká. V doupěti měla liška tři malé a ty Budulínka kousaly a škrábaly. U doupěte pod velkou a vysokou jedí se zastavili a spustili. Babička na bubínek a dědeček na housličky.

„Fidli tydli housličky, bumtarata bubínek, jsou tam čtyři lištičky, pátý Budulínek.

„Kdo to tam tak rámusí,“ zamračila se v doupěti stará liška. „Běž a řekni mu, ať přestane,“ povídá nejstarší z lištiček. Malá liška vylezla z nory a než se stačila ohlédnout, dědeček ji chytil a šup s ní do pytle.

„Fidli tydli housličky, bumtarata bubínek, jsou tam tři lištičky, čtvrtý Budulínek. Stará liška se začala zlobit, že ji z toho rámusu už bolí hlava. „Běž a vyřid' jim, ať už přestanou,“ přikázala druhému mláděti. Jen co druhá lištička vykoukla, už byla v pytli.

„Fidli tydli housličky, bumtarata bubínek, jsou tam dvě lištičky, třetí Budulínek. Stará liška se moc zlobila a poslala svou poslední lištičku, vyřídít ať přestanou hrát. Ta sotva vykoukla ven, už ji dědeček držel. A pod jedlí se znovu ozvalas: „Fidli tydli housličky, bumtarata bubínek, jsou tam jedna liška a náš Budulínek. „A nepřestanou a nepřestanou!“ vykřikla rozzlobeně liška. „sama se podívám, co se tam děje.“ Jen co vystrčila z díry hlavu, dědeček ji popadl za obě uši, babička nastavila pytel a pevně ho zavázala. „Babičko, dědečku, tady jsem!“ volal z díry Budulínek. To bylo radosti. Babička objímala kloučka, dědeček se usmíval pod vousy, ale také na Budulínka prstem zahrozil. „Copak jen s těmi liškami udělme?“ ptal se dědeček. „Vyprášíme jim pořádně kožich, aby si pamatovaly, že mají nechat malé děti na pokoji,“ poradila babička. Po cestě domů s Budulínkem natrhala spoustu borůvek a malin. Doma si na nich pochutnali. (Motlová, 2007)

Tabulka 2- Didaktický plán pohádky „O Budulínkovi“

Téma:	Březen měsíc knihy		
Podtéma:	Pohádkový čas		
Název pohádky:	O Budulínkovi		
Aktivita 1. Seznámení s pohádkou O Budulínkovi			
Věk dětí:	2-6 let		
Cíle:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Seznámit děti s pohádkou O Budulínkovi 2. Rozvíjet komunikační dovednosti dětí 3. Prohlubovat fantazii a myšlení dětí 		
Kompetence:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Děti znají pohádku o Budulínkovi 2. Děti dokážou aktivně komunikovat na dané téma 3. Děti dokážou používat fantazii a vyjadřovat myšlenky. 		
Pedagogické strategie:	Organizační forma:	Metody:	Pomůcky:
	Projektové vyučování	Vyprávění, rozhovor, práce s knihou	Knihy
Průběh činnosti: Aktivity jsou zařazeny během četby průběžně, děti tak snáze vnímají text, udrží pozornost.	<p>Děti sedí na koberci. Ukážu dětem tři předměty hrášek, bubínek a housličky. Děti hádají, co dnes budu vyprávět za pohádku. Poté si udělají pohodlí a poslouchají vyprávění.</p> <p>Po skončení čtvrtého odstavce zařazuji rozhovor. Práce s otázkou a odpovědí. Ptám se:</p> <p>„Co myslíte děti, otevře Budulínek? Proč?“</p> <p>„Co byste udělaly vy? Chtěly byste se povozit na ocásku?“</p> <p>„Jak si myslíte, že liška vypadá? Je roztomilá nebo z ní jde strach?“</p> <p>Po skončení desátého odstavce, pokračuji v rozhovoru.</p> <p>„Teď už víme děti, že Budulínek otevřel. Abychom ho našli, potřebujeme vědět, jak vypadá. Jak si ho představujete?“</p> <p>„Jak je vysoký, jaké má oči, co měl oblečené?“</p>		

Pedagogická reflexe:	Při plnění stanovených cílů probíhalo vše podle mého plánu. Určitě bych do budoucna mohla aktivitu obohatit a použít více pomůcek. Kladeným otázkám děti rozuměly, otázky byly směřovány na celou skupinu dětí. Určitě by bylo vhodné otázky pokládat konkrétním dětem, aby se do rozhovoru zapojily všechny děti.		
Aktivita 2. Budulínku, kde pak jsi			
Věk dětí:	2-6 let		
Cíle:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Seznámit děti s pravidly hry. 2. Rozvíjet u dětí orientaci v prostoru. 3. Prohlubovat znalost významu slov vpředu, vzadu, vpravo, vlevo. 		
Kompetence:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Děti znají pravidla hry. 2. Děti se dokážou orientovat v prostoru. 3. Děti znají význam slov vpředu, vzadu, vpravo, vlevo. 		
Pedagogické strategie:	Organizační forma:	Metody:	Pomůcky:
	Projektové vyučování	Popis, hra s pravidly	Klobouk, šátek
Průběh činnosti:	Vybereme dvě děti, které jdou za dveře. Holčička dostane na hlavu šáteček a chlapec klobouk (babička a dědeček) Ostatní děti se rozmístí po třídě a skoulí se do klubička. Paní učitelka jednoho z nich pohladí po hlavě (to bude Budulínek). Zavoláme děti, které čekají za dveřmi (babička a dědeček). Ty začnou volat „Budulínku, kde pak jsi? Budulínek se ozve „tady“. Děti (babička a dědeček, musí nejdříve určit polohu, odkud se hlas ozývá (vpředu, vzadu), starší děti mohou určit i pravou či levou stranu. Poté musí uhodnout, které dítě je Budulínek. Děti se střídají dle zájmu.		
Pedagogická reflexe:	Dosažení stanovených cílů bylo zřejmé pouze u dětí staršího věku. Do budoucna by bylo vhodné zařadit cíle i pro mladší děti nebo upravit věkovou skupinu pro kterou jsou cíle hry stanovené. Přesto bylo mladším dětem seznámení se znalostmi prosto-		

	rových pojmů přínosem.		
Aktivita 3. Třídění lesních plodů			
Věk dětí:	5-6 let		
Cíle:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Seznámit děti s některými lesními plody. 2. Naučit děti třídit dle daných kritérií. 3. Prohlubovat samostatnost při řešení úkolu. 		
Kompetence:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Děti poznají některé lesní plody. 2. Děti dokážou třídit dle daných kritérií. 3. Děti zvládnou samostatně pracovat při řešení úkolu. 		
Pedagogické strategie:	Organizační forma:	Metoda:	Pomůcky:
	Projektové vyučování	Popis, hra, rozhovor	Obrazový materiál
Průběh činností:	<p>Pracuji s dítětem individuálně. Děti volím nejdříve dle jejich vlastního zájmu, na závěr motivuji k práci i děti, které ještě nebyly.</p> <p>Když šli babička, dědeček a Budulínek domů. Cestu si zpříjemnili trháním lesních plodů. Vzpomeneš si, co natrhali? Věděl/a bys co všechno roste v lese?</p> <p>Výborně. Já tady mám spoustu malin a borůvek a ty mi je teď pomůžeš roztřídit. Maliny budeme dávat do džbánečku a borůvky do hrnečku. Souhlasíš? Výborně. Já je teď vysypu a přidám jahůdky a ostružiny. Teď mi prosím roztříd' plody podle barvy.</p>		
Pedagogická reflexe:	Činnosti a pomůcky jsem měla připravené dobře, motivace pohádkou byla velmi vhodná. Činnost mne dále inspirovala ke spontánnímu rozhovoru s dětmi. Během činností došlo ke splnění stanovených cílů.		

4.3.3 Pohádka O boudě budce

V poli stála budka. Jednou k ní přiběhla myška. Neměla kde bydlet, domeček se jí moc líbil, a tak se zeptala: „Boudo, budko, kdo v tobě přebývá?“ A protože se nikdo neozval, nastěhovala se tam a bydlela tam sama.

Zanedlouho skákala kolem žabka: „Boudo budko, kdo v tobě přebývá?“ A z budky se ozvalo: „Já , myška Hrabalka. A kdo jsi ty?“ „Já jsem žabka Kuňkalka. Můžu bydlet s tebou?“ Myška byla ráda, že nebude bydlet sama, a tak tam přebývaly dvě.

Příští den běžel kolem zajíček: „Boudo budko, kdo v tobě přebývá? A zevnitř se ozvalo: „Já myška Hrabalka, já žabka Kuňkalka. Kdo jsi ty?“ „Já jsem zajíček Ušáček. Můžu bydlet s vámi.“ Zvířátka souhlasila. A už bydleli tři.

Budky si všimla liška, a když přišla až k ní, zeptala se: „Boudo budko, kdo v tobě přebývá?“ A z budky se ozvalo: „Já myška Hrabalka, já žabka Kuňkalka, já zajíček Ušáček. Kdo jsi ty?“ „Já jsem liška Ryška, můžu bydlet s vámi?“ Zvířátka souhlasila, tak tam bydleli čtyři.

Jednou šel kolem vlk. Zeptal se: „Boudo, budko, kdo v tobě přebývá?“ Z budky se ozvalo: „Já myška Hrabalka, já žabka Kuňkalka, já zajíček Ušáček a já liška Ryška. Kdo jsi ty?“ „Já jsem vlček šedý krček, můžu bydlet s vámi?“ Najednou jich bylo v budce pět.

K boudě zabloudil jednoho dne velký a huňatý medvěd. „Boudo, budko, kdo v tobě přebývá?“ „Já myška Hrabalka, já žabka Kuňkalka, já zajíček Ušáček, já liška Ryška a já vlček Šedý krček. A kdo jsi ty?“ „Já jsem medvěd Huňáč fuňáč a budu bydlet s vámi.“

Medvěd se vůbec nezeptal, jestli ho zvířátka k sobě vezmou a už se hrnul do domečku. Jenže tan byl malý, medvěd se tak už nemohl vejít. Najednou všechno zapraskalo, zaskřípalo, zavrzalo a domeček se zbořil. Zvířátka se zachránili na poslední chvíli. Když se pak na spoušť podívala, společně se domluvila a postavila domeček nový. Takový, aby se tak vešla myška Hrabalka, žabka Kuňkalka, zajíček Ušáček, liška Ryška, vlček Šedý krček a medvěd Huňáč fuňáč. (Bezděková, 2008)

Tabulka 3- Didaktický plán pohádky „O boudě budce“

Téma:	Březen měsíc knihy
Podtéma:	Pohádkový čas
Název pohádky:	Bouda budka
Aktivita 1. seznámení s pohádkou	
Věk dětí:	2-6 let
Cíle:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Seznámit děti s pohádkou O boudě budce. 2. Prohlubovat u dětí znalost geometrických tvarů. 3. Podporovat vzájemnou spolupráci.

Kompetence:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Děti znají pohádku O boudě budce. 2. Děti znají geometrické tvary. 3. Děti dokážou vzájemně spolupracovat. 		
Pedagogické strategie:	Organizační forma:	Metoda:	Pomůcky:
	Projektové vyučování	Vyprávění, popis, práce s knihou	Molitanové kostky, Geometrické tvary
Průběh činnosti:	<p>Po společném přivítání, ukáži dětem obrázek chaloupky. O čem si myslíte, že dnes budu číst. Děti hádaly, že o chaloupce. A kdo si myslíte, že v ní bydlí? Děti odpovídaly maminka, tatínek, hračky, zvířátka. Děti v téhle chaloupce zatím nikdo není, je prázdná.</p> <p>Nejdříve aktivita před začátkem četby.</p> <p>Správně. Já vám tady nasypu spoustu barevných geometrických tvarů a každý z vás mi z nich postaví před sebou nějakou chaloupku. Když děti úkol splní, tak geometrické tvary uklidíme zpět do krabice. Teď si poslechněte pohádku.</p> <p>Aktivita po skončení textu:</p> <p>Děti se společně domluvily a postavily zvířátkům chaloupku z velikých molitanových kostek.</p>		
Pedagogická reflexe:	<p>Protože pohádka byla rozsahově kratší, zařadila jsem aktivitu před a po skončení četby textu. Myslím, že tohle řešení bylo velmi vhodné, pro děti motivující. Svůj plán aktivit jsem dodržela, bohužel čas ne. Délka aktivity nám částečně zasáhla do denního režimu, opozdili jsem se s přípravou a pobytem venku.</p>		
Aktivita 2. Porovnávání velikostí			
Věk dětí:	5-6 let		
Cíle:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Seznámit děti s pravidly porovnávání. 2. Rozvíjet u dětí porovnávání dle velikosti. 		

	3. Podporovat samostatnost při řešení úkolu a objevovat předmatematické souvislosti.		
Kompetence:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dítě zná pravidla porovnávání 2. Dítě zvládá porovnávat dle velikosti 3. Dítě samostatně hledá řešení a předmatematické souvislosti 		
Pedagogické strategie:	Organizační forma:	Metoda:	Pomůcky:
	Projektové vyučování	Popis, rozhovor	Obrazový materiál
Průběh činnosti:	<p>Pracuji se skupinkou dětí, maximálně čtyř. V pohádce se nám objevilo mnoho zvířátek. Vzpomenete si na ně? Dobře myška (předložím obrázek myšky), vlk (předložím obrázek vlka), ano medvěd (předložím obrázek medvěda). Tak pokračujeme, dokud nemáme všechny zvířátka. Co, můžeme s těmi zvířátky udělat? Dobře spočítat. Ano, můžeme je i porovnat podle velikosti. Na pravou stranu dáme zvířátka větší a na levou menší. Souhlasíte? Ptám se chlapce č.1. Jakou dvojici si vytvořil ty? Medvěd a vlk. Ptám se dívky č. 1. Jakou dvojici si vytvořila ty? Žába a zajíc. Porovnej, které zvířátko je větší. Výborně. Proč má chlapec č. 2 žábu na pravé straně a chlapec č. 3 na levé? Děti tvoří hypotézy, proč tomu tak je. Pokračujeme, dokud se nevystřídají všechny děti, zapojuji i děti mladší, pokud mají o činnost zájem. Co můžeme udělat ještě? Dívka č. 2. Seřadit od nejmenšího po největší.</p>		
Pedagogická reflexe:	<p>Průběh aktivity jsem nechala na dětech. Děti sami přicházeli s návrhy, co vše můžeme s obrázky zvířat udělat. Nejdříve jsme je společně spočítali, poté porovnávali velikosti. Přemýšleli jsme o tom, proč je jednou zvířátko menší a podruhé větší. Vyzkoušeli jsme více variant. Každé dítě porovnávalo jiná zvířátka. Naposledy jsem je řadili od nejmenšího po největší a zase zpět. S průběhem aktivity jsem byla velmi spokojená.</p>		
Aktivita 3. Určování množství			
Věk dětí:	5-6 let		

Cíle:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podporovat určení množství. 2. Rozvíjet u dětí práci s číslem a číselnou řadou do šesti. 3. Rozvíjet u dětí zájem o nabízené činnosti. 		
Kompetence:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Děti znají číselnou řadu do šesti. 2. Děti umí pracovat s číslem a číselnou řadou do šesti. 3. Děti jeví zájem o nabízené činnosti. 		
Pedagogické strategie:	Organizační forma:	Metoda:	Pomůcky:
	Projektové vyučování	Popis, práce s pracovním listem	Obrazový materiál
Průběh činnosti:	<p>Děti dostanou před sebe papír velikosti A4 na šířku. Na papíře je celkem dvanáct polí. Nahoře v poli jsou části hrací kostky od jedné do šesti. Pod každé číslo musí dítě doplnit obrázek se stejným počtem zvířat. Po společné konzultaci, správnost řešení nalepí.</p>		
Pedagogická reflexe:	<p>Dnešní průběh aktivity částečně ovlivnil výukový program „Vesmírný stan“ který k nám do mateřské školy zavítal. Děti byly plné zážitků a já jsem měla dost velkou práci vrátit jejich pozornost zpět k mému projektu. Bohužel to se mi nepodařilo u všech dětí, část z nich si práci dokončily až při odpolední činnosti. Pro příště mi z toho plyne ponaučení, že je lepší dát dětem prostor pro vstřebání všech dojmů a pocitů. Aktivitu přeložit, na další den.</p>		

4.3.4 Pohádka O řepě

Zasadil dědeček řepu. Vyrostla řepa veliká, převeliká. Dědek chtěl řepu vytáhnout. Tahá, potahuje, řepu vytáhnout nemůže. Zavolal tedy na pomoc babičku. Babička za dědečka, dědeček za řepu. Táhnou, potahují, řepu vytáhnout nemohou. Zavolala babička na pomoc vnučku Aničku. Vnučka se chytla babičky, babička dědečka, dědeček řepy. Táhnou, potahují, ale řepu vytáhnout nemohou. Anička zavolala na pomoc pejška. Pejsek se chytl vnučky, vnučka babičky, babička dědečka a dědeček řepy. Táhnou, potahují, ale řepu vytáhnout nemohou. Zavolat tedy pejsek na pomoc kočičku. Kočička se chytla pejška, pejsek Aničky,

Anička babičky, babička dědečka a dědeček řepy. Táhnou, potahují, ale řepa drží jako přikovaná. A tak zavolá kočka na pomoc myšku. Myška se chytne kočky, kočka pejska, pejssek vnučky, vnučka babičky, babička dědečka, dědeček řepy. Táhnou, táhnou, potahují, když najednou rup a řepa byla venku. Všichni se na sebe svalili a měli velikou radost, že řepu zdolali. (České pohádky, 2011)

Tabulka 4 – Didaktický plán pohádky „O řepě“

Téma:	Březen měsíc knihy		
Podtéma:	Pohádkový čas		
Název pohádky:	Pohádka O řepě		
Aktivita 1. Seznámení s pohádkou O řepě			
Věk dětí:	2-6 let		
Cíle:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podporovat u dětí orientaci v prostoru. 2. Rozvíjet u dětí fantazii. 3. Rozvíjet u dětí k vzájemné spolupráci. 		
Kompetence:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Děti se zvládnou orientovat v prostoru. 2. Děti dokážou používat svou fantazii. 3. Děti dokážou spolupracovat. 		
Pedagogické strategie:	Organizační forma:	Metoda:	Pomůcky:
	Projektové vyučování	Rozhovor, vyprávění, popis, práce s knihou	Knihovna, kniha, lano
Průběh činností:	<p>S dětmi se společně přivítáme. Poté se posadíme do dvojic. Každá dvojice dostane za úkol, přinést si z knihovničky ve třídě jednu knihu. Společně si je pak ukážeme. Děti dostávají otázky, proč si tuhle knihu vybraly, co se jim na ní líbí. Zda se dokázaly na výběru domluvit?</p> <p>Většina dětí odpovídala, že se jim líbila ilustrace nebo tu knihu znaly z domu a patřila mezi jejich oblíbené. Poté jsem šla ke knihovně já a vytáhla jsem velmi starou, opotřebovanou knihu. Dětem se vůbec nelíbila. Já jsem jim řekla, že i v takových starých knihách jsou krásné pohádky, že jim teď za odměnu jednu</p>		

	<p>přečtu. Děti si udělaly pohodlí, lehly si na polštářky a poslouchaly.</p> <p>Po skončení textu jsem zařadila aktivitu přetahování lanem.</p> <p>Děti, chtěly byste si vyzkoušet jaké to bylo, když ze všech sil tahali za řepu a vytáhnout jí nemohli? Rozdělíme děti do dvou vyrovnaných skupin a děti se zkoušejí přetahovat.</p>		
Pedagogická reflexe:	<p>Při organizaci tohoto výstupu probíhalo vše podle plánu, činností jsem měla připraveno dostatečně. Bohužel mou dnešní práci z části ovlivnil integrovaný autistický chlapec, který byl ve velice špatné náladě. Dost často si své negativní emoce vybíjí na nejmenších dětech. Kope do nich, tahá je vši silou za vlasy a povaluje je na zem. Když ho asistentka od dětí izoluje velmi nepříjemně křičí. To bohužel dnešní atmosféru při četbě motivační pohádky dost ovlivnilo, děti tak neměly klid, aby mohly rozvíjet svou fantazii. Při přetahování lanem jsem děti přenechávala druhé paní učitelce, musela jsem jít asistence na pomoc a chlapce zklidnit. Tudíž jsem svou práci s dětmi nedokončila.</p>		
Aktivita 2. Uspořádání posloupnosti děje			
Věk dětí:	2-6 let		
Cíle:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podporovat u dětí činnost uspořádání dle posloupnosti děje 2. Rozvíjet u dětí zájem o nabízené činnosti. 3. Rozvíjet samostatnost při řešení úkolu. 		
Kompetence:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Děti zvládnou uspořádat obrázky dle posloupnosti děje 2. Děti mají zájem o nabízené činnosti. 3. Děti dokážou samostatně řešit úkol. 		
Pedagogické strategie:	Organizační forma:	Metoda:	Pomůcky:
	Projektové vyučování.	Popis, práce s pracovním listem	Obrazový materiál

Průběh činností:	<p>Mladší děti: Mladší děti dostanou obrázek dědečka, babičky, vnučky, pejska, kočky a myšky. Pokusí se, uspořádat je vedle sebe, tak jak stáli v pohádce.</p> <p>Starší děti: Starší děti dostanou obrázky děje pohádky. Jejich úkolem bude poskládat je, tak jak jdou za sebou.</p> <p>Napadne Vás děti, co ještě bychom mohli s pohádkou O řepě dělat. Dívka č. 1: „Můžeme si ji zahrát.“ „Dobrá.“ Dívka č. 2: Můžeme si ji nakreslit. Chlapec č. 1: „Když byla ta řepa tak veliká a těžká, můžeme ji zvážit. Já budu třeba řepa. Děti přinášely různé bedny a krabice s hračkami, které jsme si společně zvážili.</p>
Pedagogická reflexe:	<p>Dnešní průběh činností probíhal bez problému. Podařilo se mi splnit všechny stanovené cíle, které vedou k získání klíčových kompetencí. Kdybych plánovala tuto činnost v budoucnu jistě by se dala obohatit ještě o nějakou další doplňkovou činnost. Dále se domnívám, že jsem mohla děti více motivovat. Do činnosti se zapojily všechny děti, ale na některých šlo vidět, že nemají z práce radost. Děti si pohádku zahrály, vyzkoušely si různé role, některé děti si ji i nakreslily. Obrázky jsme vystavily ke shlédnutí na nástěnce. Z poslední aktivity jsem měla radost, došlo k ní spontánně, velmi nás obohatila. (viz. příloha 4)</p>
Aktivita 3. Soutěž v sázení semínek	
Věk dětí:	2-6 let
Cíle:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozvíjet děti v pohybových dovednostech. 2. Prohlubovat u dětí orientaci v prostoru. 3. Podporovat u dětí vzájemnou spolupráci.
Kompetence:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Děti zvládnou pohybové dovednosti. 2. Děti se umí orientovat v prostoru. 3. Děti umí spolupracovat.

Pedagogické strategie:	Organizační forma:	Metoda:	Pomůcky:
	Projektové vyučování.	Rozhovor, popis, soutěživá hra,	Kužely, kroužky, kuličky, košíky
Průběh činnosti:	Nejdříve se děti rozestoupí po celém prostoru třídy. Společně se protáhneme. Stoupneme si na špičky a ukážeme, jak byla řepa veliká. Teď si k řepě třikrát dřepneme. S řepou nám pomáhala kočička, zkusíme udělat kočičí hřbet aj. Poté navážeme s dětmi rozhovor. Děti, co musel udělat nejdříve dědeček? Dobře, zasadit semínko, co musel dělat, aby mu vyrostlo. Dobře zalévat, okopávat. My si společně zkusíme zasadit semínko. Rozdělím děti do družstev, aby byly vyrovnané. Každé družstvo, bude mít svou dráhu, ve které jsou čtyři kroužky (důlky) a na konci kužel. Děti utíkají do každého důlku vloží (zasadí) semínko. Otočí se kolem kužele a běží zpět. Další dítě v řadě semínka posbírání, další opět nasadí. Tímto způsobem se vystřídají všichni a družstvo, které vše splní jako první, vyhrává.		
Pedagogická reflexe:	Cíle, které jsem si naplánovala se mi podařilo bez problémů splnit. Organizaci hry a pravidla děti pochopily. Při pohybu ve třídě došlo k nepatrné kolizi, naštěstí bez vážnějšího úrazu. Tuto aktivitu bych příště realizovala při menším počtu dětí. Volila bych pouze jednu skupinu a jednu dráhu. Nedošlo by ke kolizím nebo by bylo vhodné realizovat ji venku, kde je více prostoru.		

4.3.5 Pohádka Chaloupka pod sněhem

Přišel podzim, vítr fičel, lilo jako z konve. Zajíčka už ten nečas omrzela. Chtěl mít střechu nad hlavou. Vypravil se hledat úkryt před nepohodou. Došel ke starému dubu. Zaťukal na kůru jednou, podruhé. Pak se zeptal: „Bydlí tady někdo, hledám střechu nad hlavou.“ Otevřela se dvířka. Vykoukla z nich veverka. Veverka Čiperka chvíli přemýšlela a pak řekla: „Můžeš bydlet v dubu. Budeme žít spolu jako přátelé.“ Zajíček ji poslechl. Škrábal dráčky, hryzal zoubky, vyhloubil si komůrku, usadil se v doubku. Než se nadál, přifrčela sojka. Jak uviděla zajíčka dala se do křiku. Sto strak svolala. Sletěly se na zajíce a vyhnaly ho z dubu.

Zajíček se smutně belhal z lesa. Věděl, že už v dubu bydlet nemůže. Musí si hledat jiné místočko. Někde v bezpečí, kde nečíhá nepřítel.

Šel a šel, až se octl před domkem. Zaťukal na vrátka, jednou, podruhé. Pak se zeptal: „Bydlí tady někdo? Hledám střechu nad hlavou.“ Na práh vyšel jezevec hospodář. Zval zajíčka dál, jen ať se rozhlédne, ať si domek prohlédne. Uvnitř bylo teplo, útulno a milo. Neprší tam, nefouká, krásně se tam bude spát. A to pohodlí, měkké polštářky, koberečky, postýlky. Ježek hostil zajíčka, zval ho k sobě: „Zůstaň u mne. Budeme žít jako bratři.“ Zůstal zajíc u ježka. Den, dva, tři tam bydlel. Čtvrtého dne přišla liška, vyvrátila dveře, stěny pobořila. Ježek se stočil do klubíčka, najednou byl samá bodlina. Zajíček vyskočil a uháněl pryč ze všech sil.

Běžel z lesa přemítal a dumal, ani tenhle domek nebyl pro mne. Musím hledat jiný. Někde v bezpečí, kde nečíhá nepřítel. Před ním je vchod do jeskyně. Zaťukla na skálu jednou, podruhé. Pak se zeptal: „Bydlí tady někdo? Hledám střechu nad hlavou.“ Zevnitř se ozvalo: „Pojď dál, pojď dál. Jsi můj host.“ Kmotra sova na něj mrkla jedním okem. „Já tu prospím celé dny.“ Zůstal zajíc v jeskyni. Den, dva, tři tam bydlel. Čtvrtého dne přišel medvěd. Zařval, zadupal a vyhnal je oba, rozvalil se a spal tam sám. Teď už zajíc věděl, že v jeskyni bydlet nemůže.

Šel zajíček dlouho šel, v dešti běžel celou noc, až se octl v údolí. Rozhlíží se, na stráni stojí pěkné stavení. Zaťukal na stěnu, jednou, podruhé. Pak se zeptal: „Bydlí tady někdo. Hledám střechu nad hlavou.“ Na práh vyšel jezevec hospodář. Vyslechl si zajíčka, poškrábal se uchem a odmítl. Nechod' dovnitř, ať tam nenanosíš bláto. Dám ti radu za to. Postav si domek tamhle na stráni. Vykopej si základy, zatluč kůly, vystav zdi.

Poslechl zajíc jezevce a pustil se hned do práce. Slepil zdi, udělal si okénko, komín vyzdil, sroubil krov. Doprostřed domečku dal velkou houbu místo stolu. I židle si urobil, domácnost zařídil. Pavouk soukal záclony, lesní myška kořenářka utkla koberec, datel klíč mu piloval, díрку v zámku vykloval. Žil si tam zajíček šťastně. Týden, dva, tři tam bydlel. Čtvrtý týden přišla smůla. Do domku vtrhl starý lupič tchoř. V posteli přepadl zajíčka, ukousl mu půlku ouška. Zajíc se zachránil, ale zůstal bez domova. Utekl do lesa. Dumá a přemítá: Ještě dobře, že přišel tchoř, že zase nepřišla liška. Musím si hledat jiné místočko. Někde v bezpečí, kde nečíhá nepřítel. V tom se octl ve vesnici. Schoval se u plotu. Dívá se, dívá, za plotem vidí chalupu. Pěknou a pořádnou. Zaťukal na dveře, jednou, podruhé a pak se zeptal: „Bydlí tady někdo, hledá střechu nad hlavou.“ Vyběhl ven sedlák, zabručel. Začala honička, po kopečkách, po vršcích. Nakonec to sedláka omrzelo, nechal zajíčka a vrá-

til se zpátky. Přišla zima, ostošest se chumelilo, všechno všude bílé bylo. Chudák zajíc neměl střechu nad hlavou. Zalezl si pod trnku v polích, přemýšlí, co teď. Věděl, že bez domečku brzy umře.

Poplakal si zajíček poplakal. Potom unavený usnul. V noci pořád padal sníh. Zapadaly lesy, zapadala pole, všechno bylo zasypáno, i trnku to zasypalo. Zajíček se probudil. Co to vidí? Leží v bílé chaloupce. Bílý strop, bílé stěny, stojí domek nestavěný. Stůl tam není, židle nejsou, ani pec. Ani dveře nakonec. Ale uvnitř je teplo, světlo a v chaloupce nefouká. Zajíček si poskočil samou radostí. Prohrabal si vrátka pod sněhem, nahoru komín prorazil. Místo skla má v oknech led, na nic nezapomněl. Tak se usadil ve své chaloupce. V noci sháněl potravu, ráno dobře skrýval svoje stopy, aby zlý host nepřišel. A tak žil až do jara pěkně v bezpečí a nebál se nepřátel. (České pohádky, 2011)

Tabulka 5- Didaktický plán pohádky „Chaloupka pod sněhem“

Téma:	Březen měsíc knihy		
Podtéma:	Pohádkový čas		
Název pohádky:	Chaloupka pod sněhem		
Aktivita 1. Seznámení s pohádkou Chaloupka pod sněhem			
Věk dětí:	2-6 let		
Cíle:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Seznámení s pohádkou Chaloupka pod sněhem 2. Rozvíjet představivost a fantazii 3. Prohlubovat znalost přirozeného čísla 		
Kompetence:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Děti zají pohádku Chaloupka pod sněhem 2. Děti dokážou slovně vyjádřit své představy 3. Děti znají a používají přirozené číslo 		
Pedagogické strategie:	Organizační forma:	Metoda:	Pomůcky:
	Projektové vyučování	Vyprávění, popis	knihy
Průběh činnosti:	Pomocí básničky se s dětmi přivítáme. Poté se posadíme na koberec a já jim ukážu obrázky ročního období. Děti poznávají, o jaké roční období se jedná. Pak jim ukáži obrázek zajíce a domečku. Ptám se, jakou pohádku dnes budu číst? Děti ji neznají. Ukáži jim tedy knihu a některé ilustrace. Poté začínám		

	<p>s vyprávěním.</p> <p>Během textu zajíček vždy ťuká dvakrát na dveře, děti si to vždy vyzkouší se mnou. Pokaždé, když zajíček přijde k chaloupce, tak zaťuká, děti taktéž zaťukají jednou. I podruhé.</p> <p>Každé dítě dostane kartičku, na které jsou různé počty teček od jedné do šesti. Počet teček volím podle věku dítěte. Vezmu si bubínek začnu do něj ťukat. Když zaťukám jednou, stoupnou si děti, které mají jednu tečku. Když zaťukám třikrát, stoupnou si děti, které mají tři tečky.</p> <p>Poté rozdám na zem i číslice, děti mají za úkol najít si ke svému počtu příslušnou číslici. Starší děti pomáhají mladším.</p> <p>Na závěr se mě jedna dívka zeptala, jestli si může najít kamaráda, který má stejný počet. Děti utvoří skupinky.</p>		
Pedagogická reflexe:	<p>Práce probíhala bez nějakých větších problémů. Nenastala žádná neobvyklá situace. Cíle mohu považovat za splněné. Bohužel to skončení mne napadlo, že jsem mohla dětem rozdat dřívka a děti mohly ťukat na dřívka, bylo by to efektivnější. Volba pohádky byla velice dobrá, děti pohádku neznaly a s velikým nadšením ji poslouchaly. Myslím, že pohádka je obsahově velice pěkná, motivující. Nejvíce se mi líbila, spolupráce dětí a nabídnutí pomoci mladším dětem.</p>		
Aktivita 2. Pexeso			
Věk dětí:	2-4 roky		
Cíle:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Seznámit děti s pravidly společenské hry. 2. Rozvíjet u dětí proces přiřazování stejných obrázků. 3. Prohlubovat u dětí zvědavost a zájem. 		
Kompetence:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Děti znají pravidla hry společenské hry. 2. Děti zvládnou přiřadit dva stejné obrázky. 3. Děti jsou zvědavé a jeví zájem. 		
Pedagogické strategie:	Organizační forma:	Metoda:	Pomůcky:

	Projektové vyučování	Popis, společenská hra s pravidly	Pexeso s motivem pohádky
Průběh činnosti:	Nejdříve si kartičky rozložím a na stůl a prohlížím si obrázky. Čekám, zda nějaké dítě projeví vlastní zájem, bude zvědavé, co to mám. Nejdříve přichází holčička (2 roky). Vysvětlím ji pravidla, které neznala. Hrajeme hru, později se k nám přidává holčička (3 roky), poté i chlapec (3 roky). Děti se průběžně střídaly dle vlastního zájmu. Hru hrajeme tak dlouho, dokud děti mají zájem. (viz. příloha 5)		
Pedagogická reflexe:	Tato aktivita byla zvolena pro mladší děti, protože jsem tomu přizpůsobila množství i velikost kartiček. Cíle byly podle mého názoru splněny. Průběh hry nic nenarušovalo. Zpětnou vazbou mi byly děti, které odpoledne sami přišly a chtěly si hru znovu zahrát.		
Aktivita 3. Určování míry pravděpodobnosti			
Věk dětí:	5–6 let		
Cíle:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prohlubovat u dětí znalost pojmů. 2. Rozvíjet u dětí správné držení tužky. 3. Rozvíjet u dětí samostatnost při hledání řešení. 		
Kompetence:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Děti znají pojmy určující míru pravděpodobnosti. 2. Děti dokážou správně držet tužku. 3. Děti dokážou samostatně pracovat a hledat řešení. 		
Pedagogické strategie:	Organizační forma:	Metoda:	Pomůcky:
	Projektové vyučování	Popis, práce s pracovním listem	Pracovní list, pastelky
Průběh činnosti:	<p>Děti zajíček hledal chaloupku, ve které by mohl strávit zimu. Po své cestě potkal spoustu chaloupek různých zvířátek. Co kdybychom si je teď vyzkoušely nakreslit? Ale pozor, každá chaloupka bude vypadat jinak.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Všechny chaloupky budou mít komín 2. Ne všechny komíny kouří 		

	<ol style="list-style-type: none">3. Každá chaloupka bude mít dveře4. Všechny chaloupky budou mít určitě jedno okno5. Třetí chaloupka bude mít dvě6. První střecha bude rozhodně hnědá7. Prostřední střecha bude mít červené tašky8. Třetí chaloupka bude mít zaručeně střechu červenou9. První chaloupka v žádném případě nebude žlutá10. Druhá chaloupka nebude rozhodně červená11. Víím, že třetí chaloupka je modrá
Pedagogická reflexe:	<p>V tomto případě jsem volila individuální přístup k dětem, abych měla větší přehled, kdo z dětí pojmům rozumí, kterým naopak dělají tyto výrazy problémy. Ve většině případů, bylo vše v naprostém pořádku. Úkol nezvládly pouze jeden chlapec, u kterého navrhuje odklad školní docházky. Práce byly dle mého názoru velice povedené.</p>

Obrázek 1 Hra Budulínku, kde pak jsi?

Obrázek 2 Stavění Boudy pro zvířátka.

4.3.6 Ukončení projektu

K ukončení projektu jsem zvolila aktivity, které shrnuly všechny pohádky, se kterými byly děti seznámeny. Činnosti samozřejmě souvisely s předmatematickým vzděláváním.

Tabulka 6 Tabulka závěrečné činnosti

Téma:	Březen měsíc knihy		
Podtéma:	Pohádkový čas		
	Shrnutí všech pohádek k ukončení projektu		
Věk dětí:	2-7 let		
Cíle:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozvíjet u dětí vzájemnou komunikaci. 2. Podporovat u dětí samostatnost. 3. Prohlubovat u dětí zvědavost a zájem. 		
Kompetence:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Děti zvládnou vzájemně komunikovat. 2. Děti dokážou být samostatné. 3. Děti jsou zvědavé a projevují zájem. 		
Pedagogické strategie:	Organizační forma:	Metoda:	Pomůcky:
	Projektové vyučování	rozhovor	Kostým babičky
Průběh činnosti:	<p>Převlékla jsem se za babičku, přišla do třídy a ptala se dětí, kdy se dostanu do pohádky. Děti přemýšlely a vymýšlely různé varianty, jak se tam mohu vrátit.</p> <p>Chlapec č. 1: „Musíte třikrát dupnout.“</p> <p>Chlapec č. 2: „Musíte říct zaklínadlo.“</p> <p>Dívka č. 1: „Musíte otočit prstenem.“</p> <p>„Děkuji vám děti, za pomoc.“ Já se asi půjdu zeptat Budulínka a jelena, co s ním žije. Děti, hned křičely, že to není pravda, že Budulínek žije s babičkou a dědečkem.</p> <p>„Jsem asi popletená, já se vás budu ptát a vy mi budete říkat, jestli to je nebo není pravda.“</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Karkulka šla na návštěvu za králem na zámek. 		

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Budulínka odnesl vlk. 3. Žabka se jmenovala kvákalka. 4. Dědeček zasadil křen. 5. Zajíčkovi ukousl ucho tchoř.
Pedagogická reflexe:	<p>Shrnutím všech pohádek jsem chtěla zakončit svůj projekt. Práce s otázkou a odpovědí patří také do předmatematických dovedností. Aktivitu jsme měla připravené částečně. Z velké míry mi pomohly také děti. Myslím, že jejich zaujetí pro všechny činnosti mi jsou velkou zpětnou vazbou. Cíle mohu považovat za splněné, děti vzájemně komunikovaly, ukázaly, že dokážou být samostatné, samy nad činnostmi přemýšlet a svými otázkami projevily svou zvědavost a jevily o činnosti zájem.</p>

Když jsem dětem řekla, že všechny pohádky, které jsem pro ně měla připravené už jsou u konce. Napadlo jednu holčičku, že bychom si mohli vyrobit knížku, kde budou všechny pohádky nakreslené. Další chlapec řekl, že tam musíme také napsat, co všechno jsme dělali. Jiná dívka řekla, že v knížce musí být třídění malin a borůvek, jako u Budulínka. Společně jsem potom vymyslely a nakreslily prediktabilní knihu, kde byly obsaženy všechny pohádky s různými úkoly taktéž zaměřenými na rozvoj předmatematického vzdělávání.

Tabulka 7 Schéma knihy:

	Zaměření	Úkol
O červené Karkulce	Třídění.	Karkulka sbírala žluté květiny.
O Budulínkovi	Práce s číslem.	Spočítej lišky v noře.
O boudě budce	Orientace v rovině.	Urči, kde stojí zvířátka.
O řepě	Porovnávání.	Seřaď obrázky od největšího po nejmenší.
Chaloupka pod sněhem	Zobrazování.	Poskládej obrázek ze šesti částí.

5 EVALUACE

Projekt „Využití pohádek pro rozvoj předmatematického vzdělávání v mateřské škole“ byl evaluován dvěma způsoby. První způsob je vlastní sebereflexe jednotlivých pohádek a druhý způsob je hodnocení paní učitelky, která byla vždy při realizaci přítomna. Projekt byl zhodnocen i dětmi, jejich dojmy, poznatky i připomínky. Na závěr došlo k sumarizaci a srovnání kladů a záporů.

5.1 Vlastní reflexe

Práci s pohádkou zařazuji do své práce velice ráda. S průběhem projektu jsem byla velice spokojena. Činnosti jsem volila tak, aby byly vhodné pro všechny věkové kategorie heterogenní třídy. Z projektu však vyplynulo, že ne všechny aktivity byly přiměřené věku. Práci z velké míry ovlivňovala vysoká nemocnost dětí, což způsobilo časté střídání účastníků projektu.

Všechny aktivity jsem si do projektu zařazovala sama, bez konzultace kolegyně. U všech pohádek byla zvolena organizační forma projektového vyučování, činnosti jsem řadila dle potřeb žáků. Snažila jsem se o jejich samostatnost, tvořivost, schopnost řešit problémy, hledat informace.

Děti se do činností aktivně zapojovaly a ve velké míře spolupracovaly. Myslím si, že je to dáno tím, že si již dobře rozumíme. Děti dobře znají můj přístup i formu práce. Já naopak vím, jaké mají potřeby a jaké oblasti jim dělají problémy. Do práce jsem se snažila zapojit všechny děti, ale ne vždy se mi to povedlo. Pomůcky jsem měla připravené dopředu, částečně jsem byla ovlivněna vybaveností naší školky, která není úplně vyhovující. Při další realizaci by bylo možné využití více pomůcek.

Při realizaci nastal problém s integrovaným autistickým chlapcem, který velice negativně ovlivňuje atmosféru třídy. Jeho agresivní chování vůči malým dětem je již nezvladatelné, v průběhu realizaci byly dny, kdy jsme se věnovali pouze jemu, což průběh realizace projektu narušilo.

Průběh činností jsem postupně zaznamenávala a za každou činností zpracovávala pedagogickou reflexi, která mi pomohla při závěrečné evaluaci.

Tabulka 8 Hodnocení vlastní reflexe

Pohádka	Klady	Zápory
O červené Karkulce	- děti jevíly o nabízené činnosti zájem - vhodně volené aktivity věku	- využití více pomůcek - dát dětem větší prosto při plnění úkolu
O Budulínkovi	- zapojení všech dětí do činností - odpovídání na všechny otázky	- nevhodně volené aktivity věku dítěte - nedostatek pomůcek
O boudě budce	- vzájemná spolupráce dětí - zapojení všech dětí do činností	-více otázek při rozhovoru -nedodržení denního režimu
O řepě	- vhodně volená komunikace - správná motivace	- nevhodně zvolená práce ve skupinkách - nezařazovat aktivitu během akcí školy
Chaloupka pod sněhem	- děti samostatně, hledaly řešení - vzájemná spolupráce	- do činností se nezapojily všechny děti - narušená atmosféra ve třídě

5.2 Hodnocení paní učitelky

Celkové zpracování projektu hodnotím velice pozitivně. Činnosti, které byly v projektu použity byly různorodého charakteru. Obsáhly širokou škálu předmatematického vzdělávání. Děti se do práce aktivně zapojovaly a spolupracovaly.

Paní učitelka svou motivací dokázala u dětí zajistit jejich zájem a pozornost během celého výstupu. Ráda i opakovaně vysvětlovala průběh činnosti. Volila vhodné vyjadřovací prostředky. Bez problémů dokázala odpovědět na všechny vřetečné otázky dětí.

Její přátelský a klidný přístup je v práci s malými dětmi velikým přínosem. Je trpělivá, a to je v prostředí mateřské školy velmi důležité. Projektové vyučování je jednou z organizačních forem vyučování, které se v naší mateřské škole moc nepoužívalo. Velmi se mi líbilo, jakým způsobem bylo zpracováno při „Využití pohádek pro rozvoj předmatematického vzdělávání.“ Já sama jsem se jím pro svou budoucí práci velice inspirovala.

Pokud bych se měla zaměřit na nějaký nedostatek tak zmíním dva. Podle mého názoru, byly některé pohádky příliš dlouhé, nebylo by špatné upravit si je do kratší verze. Pomocí aktivit děti sice udržely pozornost, ale v jednom případě byl narušen denní režim. Druhým nedostatkem bylo menší používání pomůcek.

5.3 Hodnocení dětí

Hodnocení dětí probíhalo formou rozhovoru v komunitním kruhu. Děti projekt hodnotily celkově pozitivně. Ve většině případů posuzovaly, co se jim líbilo, co nelíbilo. Co je zajímalo nebo nezajímalo. Co se naučily. Zpětnou vazbou mi byly jejich postřehy,

Ukázka některých odpovědí:

Dívka č. 1: „Mně se moc líbila pohádka Chaloupka pod sněhem, protože jsem ji neznala. A bylo mi zajíčka moc líto.“

Dívka č. 2: „Mně se moc líbilo, jak jsme stavěly zvířátkům Boudu, kterou jim medvěd zbořil.“

Chlapec č. 1: „Mně se moc líbilo, jak jsem vážily všechny hračky a sami sebe.“

Chlapec č. 2: „Mně se nejvíc líbilo, jak se paní učitelka převlékla za babičku, to byla sranda.“

Dívka č. 3: „Mně se nelíbilo, když mě Ríša bouchnul kostkou.“

Dívka č. 4: „Mně se nelíbilo, jak jsme sázeli semínka, protože jsme nevyhráli.“

Chlapec č. 3: „Mně se nelíbilo, jak jsem spadl, když jsme hráli pohádku O řepě.“

Chlapec č. 4: „Mně se nelíbilo, když se mi Anežka smála, že to mám špatně, ale já jsem to měl dobře. Ale měl jsem to jinak.“

Dívka č. 5: „Já jsem se naučila počítat do šesti.“

Dívka č. 6: „Já jsem se naučila seřadit zvířátka od nejmenšího po největší.“

Chlapec č. 1: „Já jsem se naučil dělat velké kroky.“

Dívka č. 5: „Já ještě neumím úplně sama porovnat zvířátka podle velikosti, paní učitelka mi trochu poradila, ale nakonec jsem to taky zvládla.“

Chlapec č. 6: „Mně se líbilo úplně všechno.“

5.4 Srovnání vlastní reflexe a hodnocení paní učitelky

V tabulce je zaznamenáno srovnání vlastní reflexe, evaluace, která byla při realizaci přítomna a dětí.

Tabulka 9 Srovnání vlastní reflexe, evaluace učitelky, dětí

	Klady	Zápory
Vlastní reflexe	<ul style="list-style-type: none"> - děti jevíly o nabízené činnosti zájem - vhodně volená motivace - děti samostatně hledaly řešení 	<ul style="list-style-type: none"> - využití více pomůcek - nedodržení denního režimu - nezařazovat aktivitu během akcí mateřské školy
Evaluace učitelky	<ul style="list-style-type: none"> - vhodně volená motivace - vhodná komunikace - trpělivost - zaujetí dětí, udržení jejich pozornosti 	<ul style="list-style-type: none"> - využití více pomůcek - příliš dlouhý text pohádky
Evaluace dětí	<ul style="list-style-type: none"> - seznámení s pohádkou - radost z poznání nových věcí - vhodná volená motivace 	<ul style="list-style-type: none"> - pády při pohybových hrách - strach z neúspěchu

Při srovnání evaluace vlastní reflexe a evaluace paní učitelky, jsme se ve většině bodů vzájemně shodli. Děti hodnotily své zážitky spontánně. Myslím, že celkově byl projekt hodnocený kladně. Doufám, že bude přínosem dětem i učitelům.

6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Po zhodnocení průběhu projektu lze vyvodit doporučení pro praxi. Při realizaci je samozřejmě jako při každé práci v mateřské škole ideální počet kolem patnácti dětí. Učitel tak má možnost více se zaměřit na jejich silné i slabé stránky. Činnosti tak může upravovat na míru každému dítěti. Děti samozřejmě v menší počtu snáze udrží pozornost, mají větší možnost se v práci prostrídat.

Učitel by neměl opomíjet při rozvoji předmatematického vzdělávání důležitost motivace. Motivace formou pohádky je pro děti v tomto věku velice přirozená a blízká. Pohádka představuje širokou škálu možných variant práce, v projektu byly představeny jen některé z nich.

Náměty a činnosti je nutné volit s ohledem na možnosti a zájmy dětí. Učitel by měl podporovat u dětí komunikaci a vzájemnou spolupráci, ale také samostatnost. V předmatematickém vzdělávání je důležité, aby dítě samostatně hledalo souvislosti a možná řešení. Rozvíjí se tak oblast myšlenkových operací. Výběrem činností začínat od méně náročných s ohledem na věk. Nesmíme zapomínat dětem dávat individuální časový prostor při řešení úkolů, děti by činnosti měly plnit z vlastní vůle a iniciativy. Práce by dětem měla přinášet uspokojení a radost.

Je vhodné zaměřit se na vlastní pohádkovou tvorbu dětí, rozvíjet tak tvořivé myšlení a fantazii. Své prožitky mohou děti zaznamenat kresbou. Možností využití je široká škála, především proto, že předmatematické vzdělávání úzce souvisí se všemi vzdělávacími oblastmi, a to je důležité neopomíjet.

Při přípravě je důležité promyslet si průběh činností, zvolit téma, cíle, kompetence, vysvětlení pojmů a činností, realizace a celkové vyhodnocení. Dále je velmi důležitá příprava pomůcek, aby byla zajištěna plynulost práce. Do přípravy pomůcek lze zapojit i samotné děti

V neposlední řadě by učitel neměl zapomínat, především u pohybových her zaměřených na orientaci v prostoru, na zajištění bezpečnosti. Děti musí být předem poučeni. O hrozícím nebezpečí upozornění, aby nedošlo k vážným úrazům způsobeným srážkou nebo nárazem např. do nábytku.

ZÁVĚR

Touto prací jsem chtěla prakticky přiblížit možnosti předmatematického vzdělávání v mateřské škole. Poukázat na pohádku jako velmi vhodný prostředek pro motivaci dítěte předškolního věku i v oblasti předmatematického vzdělávání. Rozvíjet u dětí myšlení a myšlenkové operace, nabídnout dítěti možnost vlastního řešení. Ukázat dětem různé souvislosti při hledání řešení.

V teoretické části jsem se zaměřila na charakteristiku předškolního věku, zmínila jsem měnící se postavení mateřských škol, které jsou nedílnou součástí tohoto věkového období. Dále jsem se zaměřila na definici, vznik a vývoj pohádek. Druhy pohádek, a především význam pohádky pro předškolní věk. V závěrečné kapitole sumarizuji některé z předmatematických činností, které jsou základem pro rozvoj matematických představ a celkový rozvoj předmatematického vzdělávání dítěte.

Praktická část obsahuje pět pohádek. U každé pohádky jsou popsány tři činnosti, které souvisí s pohádkou. Projekt je ukončen aktivitami, které všechny pohádky shrnují.

Projekt byl na závěr evaluován a ze získaných výsledků vyplývá pozitivní přínos v oblasti předmatematického vzdělávání, motivace, komunikace, samostatné práce dětí.

Myslím si, že předmatematické vzdělávání v mateřských školách je běžnou záležitostí. To, co se v mateřských školách opomíjí je motivace a forma práce s předmatematickými činnostmi. Většina učitelů v oblasti předmatematického vzdělávání se soustředí na práci s pracovními listy, na mechanické vyjmenování číselné řady a geometrických tvarů.

Podle mého názoru je motivace a různorodost činností velice důležitá. Každý učitel by si měl uvědomit, že předmatematické vzdělávání je úzce spjato se všemi oblastmi, a tudíž tomu přizpůsobovat i přípravu a průběh činností. Vše, co chceme děti naučit, by si měly děti prožít, seznámit se s tím. Takhle si vše snáze zapamatují. Doufám, že projekt byl vytvořen pro tyto účely a bude mnohým učitelům inspirací.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ, 2007. Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-1829-0.
- [2] BEČVÁŘ, J. Matematika, vzdělanost a vzdělávání, in 10. setkání učitelů matematiky všech typů a stupňů škol, Srní 2006, ISBN 80-86843-09-2, str. 49-63.
- [3] BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ, 2010. Školní zralost: co by mělo umět dítě před vstupem do školy. Brno: Computer Press. ISBN 978-802-5125694.
- [4] BEDNÁŘOVÁ, Jiřina. Počítání soba Boba. 1. díl, Cvičení pro rozvoj matematických schopností a logického myšlení pro děti od 3 do 5 let. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2006. 64 s. Dětská naučná edice. Předškoláci. ISBN 80-251-1312-4.
- [5] BEZDĚKOVÁ, Jana. Učíme naše dítě mluvit. Czech edition: TeMi CZ, 2008. ISBN 978-80-87156-02-5
- [6] BETTELHEIM, Bruno. Za tajemstvím pohádek. Nakladatelství Lidové noviny, 2000. ISBN 80-7106-290-1
- [7] BROOKER, Liz, Mindy BLAISE a Susan EDWARDS. *The Sage handbook of play and learning in early childhood*. Los Angeles: Sage, c2014, xx, 422 s. ISBN 978-1-4462-5245-1.
- [8] ČERNOUŠEK, M. Děti a svět pohádek. Praha : Albatros 1990.
- [9] DOLÁKOVÁ, Silvie, 2015. Umíte to s pohádkou. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0933-1
- [10] DIVÍŠEK, Jiří. *Metodika rozvíjania matematických predstáv v materskej škole: Učeb. pre 3. roč. stredných pedagogických škôl*. 1. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1987. 105 s.
- [11] HEJNÝ, Milan a František KUŘINA, 2009. Dítě, škola a matematika: konstruktivistické přístupy k vyučování. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367397-0.
- [12] JACKSON, Elizabeth. *Reflective primary mathematics: a guide for student teachers*. London: SAGE, 2015, 216 s. ISBN 978-1-4462-9511-3.

- [13] KASLOVÁ, Michaela, 2010. Předmatematické činnosti v předškolním vzdělávání. Praha: Raabe. ISBN 978-80-86307-96-1.
- [14] KOŤÁTKOVÁ, S. Dítě a mateřská škola. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 193 s. ISBN 978-80-2471-568-1.
- [15] LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ, 2006. Vývojová psychologie. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada. ISBN 80-247-1284-9.
- [16] MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Vyd. 3. Praha: Portál, 1996, 143 s. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-494-X.
- [17] MOLNÁR, J. et al., *Matematická gramotnost in Gramotnosti ve vzdělávání: Příručka učitele*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 20-30 ISBN 978-80-87000-41-0.
- [18] MOTLOVÁ, Milada. Euromedia Group k. s., 2007, ISBN 978-80-242-1839-7
- [19] PIAGET, J.; INHELDER, B. *Psychologie dítěte*. Vyd. 5., Praha: Portál, 2007. ISBN 9788073672638.
- [20] PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013, 395 s. ISBN 978-80-262-0403-9.
- [21] ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka, 2008. *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-2141-4.
- [22] ŠMAHELOVÁ, H. *Návraty a proměny*. Praha: Albatros 1989
- [23] SVOBODOVÁ, Eva. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál, 2010, 166 s. ISBN 978-80-7367-774-9.
- [24] VÁGNEROVÁ, Marie, 2005. *Vývojová psychologie I: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0956-8.
- [25] VÁGNEROVÁ, Marie, 2012. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2153-1.
- [26] WIEGEROVÁ, Adriana. *Profesionalizace učitele mateřské školy z pohledu reformy kurikula*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 2015, 115 s. Pedagogika. ISBN 978-80-7454-555-9.
- [27] ZELINKOVÁ, Olga, 2001. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Praha: Portál. ISBN 80-717-8544-X.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Hra Budulínku, kde pak jsi?	53
Obrázek 2 Stavění Boudy pro zvířátka	53

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1- Didaktický plán pohádky „O červené Karkulce“	33
Tabulka 2- Didaktický plán pohádky „O Budulínkovi“	38
Tabulka 3- Didaktický plán pohádky „O boudě budce“	41
Tabulka 4 – Didaktický plán pohádky „O řepě“	45
Tabulka 5- Didaktický plán pohádky „Chaloupka pod sněhem“	50
Tabulka 6 Tabulka závěrečné činnosti.....	54
Tabulka 7 Schéma knihy:	55
Tabulka 8 Hodnocení vlastní reflexe	57
Tabulka 9 Srovnání vlastní reflexe, evaluace učitelky, dětí	59

SEZNAM PŘÍLOH

1. Obrázkové sudoku pohádka „O červené Karkulce“
2. Třídění lesních plodů pohádka „O Budulínkovi“
3. Porovnávání velikostí zvířat pohádka „O boudě budce“
4. Řazení posloupnosti děje pohádka „O řepě“
5. Pexeso pohádka „Chaloupka pod sněhem“

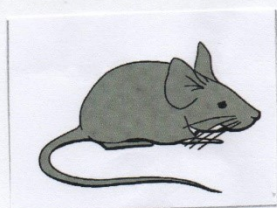
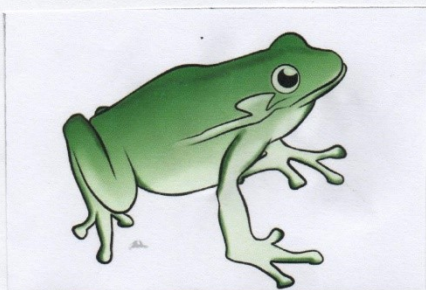
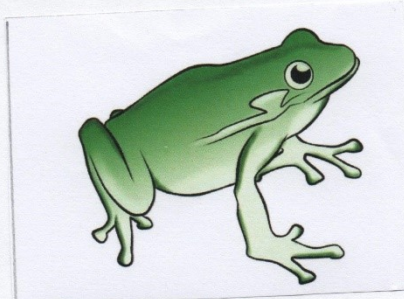
PŘÍLOHA Č. 1 SUDOKU

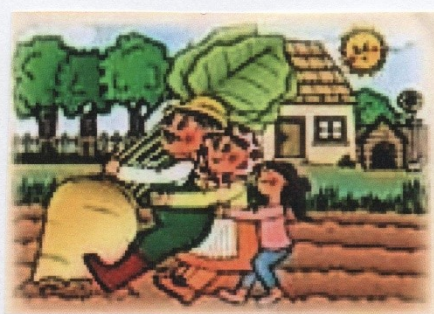
PŘÍLOHA Č. 2 TŘÍDĚNÍ LESNÍCH PLODŮ

PŘÍLOHA Č. 3 POROVNÁVÁNÍ VELIKOSTI ZVÍŘAT

PŘÍLOHA Č. 4 SKLÁDÁNÍ POSLOUPNOSTI DĚJE

PŘÍLOHA P 5: PEXESO

